

LANDBOUW-ECONOMISCH INSTITUUT

DEN HAAG (Schev.) - VAN STOLK WEG 29 - TELEF. 55.23.50 - GIRO 41.22.35

NIET VOOR PUBLICATIE.
NADruk VERBODEN.

Rapport no. 110.

ONDERZOEK NAAR DE KOSTPRIJS VAN DE MELK EN DE RENTABILITEIT VAN DE MELKPRODUCTIE BIJ VERSCHILLENDE PRIJZEN, VOOR DE PERIODE NOVEMBER 1948 - NOVEMBER 1949.

De in dit rapport verzamelde gegevens zijn getoetst aan het oordeel van een Commissie van Advies. De Commissie van Advies verklaarde zich met de inhoud van dit rapport te kunnen verenigen. De verantwoordelijkheid voor de inhoud berust uiteraard bij het Landbouw-Economisch Instituut.

De Commissie van Advies was als volgt samengesteld:
Ir Th.C.J.M. Rijssenbeek (Voorzitter). Directeur van het Veeteeltwezen,
's-Gravenhage.

Jac. Blom Veehouder, St. Pancras. (N.H.)
H. Dekker Landbouwer, Nijeveen. (Dr.)
Dr Ir H.J. Frankena Inspecteur Weide- en Voederbouw, Wageningen.
J. Loonen Landbouwer, Venray. (L.)
N.J.W. Olieman Veehouder, Leidschendam. (Z.H.)
Dr Ir C. Schiere, Directeur van de Kaas-, Boter- en Melkproductencontrole-
stations te Utrecht en Den Haag; 's-Gravenhage.
W. Tijsma Veehouder, Workum. (Fr.)

INHOUD. Tekst.

Doel
Methode en Basisgegevens
Resultaten

blz. 2
" 3 $\frac{1}{2}$ 7

Staat A. Overzicht van de kosten en de opbrengsten per ha gemeten maat in
de verschillende weidegebieden voor het jaar 1 November 1948 -
1 November 1949

blz. 8

Bijlagen.

Bijlage I Overzicht van de resultaten van het bedrijfsecon-
omisch onderzoek op een aantal weidebedrijven in de
voornaamste productiegebieden van Nederland over
het jaar 1 Mei 1947 - 1 Mei 1948.

1. Gemiddelde resultaten per bedrijf blz. 9 en 10
2. Gemiddelde kosten en opbrengsten per bedrijf " 11 $\frac{1}{2}$ 14
3. Gemiddelde kosten en opbrengsten van de melk over
de jaren 1946/'47 en 1947/'48. " 15 $\frac{1}{2}$ 19

Diagram I Spreiding van de kostprijs per kg vet op
de afzonderlijke bedrijven boekjaar 1947/'48 " 20

Diagram II Spreiding verlies resp. winst op de rund-
veehouderij, uitgedrukt per ha grasland op
de afzonderlijke bedrijven boekjaar 1947/'48 " 21

Bijlage II Toelichting op de berekening van de vermoedelijke
kostprijs van de melk voor het jaar 1 Nov. 1948 -
1 Nov. 1949 in de voornaamste productiegebieden van
ons land.

Inleiding blz. 22

A Toelichting op de gebruikte basiscijfers en bereke-
ning van de wijzigingscoëfficiënten. " 22 $\frac{1}{2}$ 31

B De vermoedelijke melkproductie voor het jaar
1 Nov. 1948 - 1 Nov. 1949. " 38 $\frac{1}{2}$ 43

Bijlage III Overzicht van de kosten en de opbrengsten per ha ge-
meten maat op een aantal gemengde zandbedrijven over
het jaar 1 Mei 1947 - 1 Mei 1948.

blz. 44 $\frac{1}{2}$ 4

's-Gravenhage, 28 September 1948.

Samengesteld door:

Drs A.R. van Nes.

Ir J.G. Veldink.

LANDBOUW-ECONOMISCH INSTITUUT,

De Directeur:

J. Hanning
(Dr J. Hanning)

2034528

DOEL.

- a. Het berekenen van de kostprijs af-boerderij per kg melk, onder normale weersomstandigheden voor de periode 1 November 1948 - 1 November 1949.
- b. Het berekenen van de rentabiliteit van de melkveehouderij op de weidebedrijven bij verschillende prijzen van de melk voor de periode 1 November 1948 - 1 November 1949.
- c. Het geven van een indruk van de rentabiliteit van de weidebedrijven en van die gemengde zandbedrijven, waarvan de rundveehouderij een belangrijk bedrijfs onderdeel vormt, met behulp van de resultaten van de bedrijfsboekhoudingen, over het jaar 1 Mei 1947 - 1 Mei 1948.

METHODE EN BASISGEGEVENS.

De basisgegevens welke aan de berekening voor de komende productieperiode 1948/'49 ten grondslag liggen, zijn afkomstig van de bedrijfsboekhoudingen van een aantal weidebedrijven, welke verzorgd worden door het L.E.I.

Voorzover tengevolge van veranderingen in het loon- en prijspeil wijzigingen in de kosten verwacht kunnen worden, werden de kosten uit de basisgegevens omgerekend met behulp van wijzigingscoëfficiënten.

Daar men zich bij vroegere prijsbesprekingen steeds op het standpunt gesteld heeft dat een kostprijsberekening ten behoeve van de prijsvaststelling gebaseerd moet zijn op normale weersomstandigheden, werd getracht de invloed welke de abnormaal droge zomer van het jaar 1947 op de basisgegevens van het jaar 1947/'48 gehad heeft zoveel mogelijk te elimineren.

Deze beïnvloeding, welke in de onderscheidene gebieden zeer verschillend geweest is, komt in die gebieden welke van de droogte geleden hebben, vooral tot uiting in een teruggang van de melkproductie en een lagere opbrengstpost van de veeuitstoot t.o.v. het jaar 1946/'47.

Voor nadere gegevens betreffende de uitschakeling van deze invloed op de berekening voor het jaar 1948/'49 kan verwezen worden naar bijlage II.

Een gedetailleerd overzicht van aantal en ligging van de aan de bedrijfsboekhouding over het jaar 1947/'48 deelnemende weidebedrijven en gemengde zandbedrijven wordt hieronder gegeven.

Ter vergelijking wordt in dit overzicht tevens vermeld de gemiddelde bedrijfsgrootte van alle bedrijven boven de 5 ha in de verschillende gebieden.

Gebieden:	Grondsoort	L.E.I.-bedr.		Alle bedr.	Aantal bedrijven									
		Aan- tal be- drij- ven	Gem. Bedr. grootte in ha (geme- ten maat)	Gem. Bedr. grootte bedr. boven 5 ha (kadas- trale maat)	5 - 10 ha	10 - 15 ha	15 - 20 ha	20 - 25 ha	25 - 30 ha	30 - 35 ha	35 - 40 ha	40 - 45 ha	45 - 50 ha	
Weidebedrijven.														
1.Friesland:Kleigeb.	overwegend kleigr.	26	26,26	20,84	2	3	2	5	3	7	2	2	1	1
2. Veengeb.	" veengr.	49	28,56	21,18	2	1	9	3	9	14	5	4	1	1
N.Holland:W.-Friesl.en														
3. Drechterl.	kleigrond	12	17,34	14,36	-	5	3	4	-	-	-	-	-	-
4. Droogmakerijen	overw. kleigr.	16	16,55	14,51	3	3	6	3	1	-	-	-	-	-
Z.Holland - cons.melkgeb.														
5. Rijnland	klei- veen- en zandgr.	16	19,07	17,91	1	3	7	2	3	-	-	-	-	-
6. Delf- en Schiel.	kleiveen- en veengr.	12	21,67	15,53	-	1	2	6	3	-	-	-	-	-
7.Z.Holland -zelfkazend geb.	kleiveengrond	39	16,47	16,04	5	13	11	7	2	1	-	-	-	-
8.Overijssels weidegeb.	overw. kleigrond	11	25,45	13,08	1	1	1	1	3	4	-	-	-	-
9.Friesl.- de Wouden	zandgrond	9	18,14	14,68	-	3	4	1	1	-	-	-	-	-
Gemengde bedrijven														
10.Overijssel	zandgrond	47	17,90	11,22	2	3	6	4	2	-	-	-	-	-
11.Veluwe	zandgrond	10	11,74	9,36	4	4	2	-	-	-	-	-	-	-
12.Z.O.Noord-Brabant.	zandgrond	23	11,12	10,70	11	9	2	1	-	-	-	-	-	-

Voor het boekjaar 1947/'48 werd het bedrijfseconomisch onderzoek op de gemengde zandbedrijven aanzienlijk gewijzigd. In de voorgaande jaren is steeds getracht de rundveehouderij op deze bedrijven als een zelfstandig bedrijfsonderdeel te beschouwen en op deze wijze een kostprijsberekening van de melk op te stellen voor de gemengde zandbedrijven. De sterke verbondenheid van de rundveehouderij met de akkerbouw en andere bedrijfsonderdelen op deze bedrijven was echter oorzaak, dat deze kostprijsberekeningen slechts een zeer betrekkelijke waarde hadden. Een zuivere afsplitsing van de rundveehouderij uit het gehele gemengde bedrijf bleek in de praktijk zeer aanvechtbaar. Met ingang van het boekjaar 1947/'48 werd in verband hiermede besloten voor het bedrijfseconomisch onderzoek op de gemengde zandbedrijven het bedrijf als geheel als grondslag te nemen. De uitkomsten van dit rentabiliteitsonderzoek zijn samengevat in Bijlage III. Deze uitkomsten welke betrekking hebben op het jaar 1 Mei 1947 - 1 Mei 1948 zijn niet omgerekend voor het jaar 1948/'49.

De Resultaten.

Inleiding.

Bij de beoordeling van de resultaten dient met de volgende punten rekening te worden gehouden.

1. Met nadruk zij er op gewezen dat de berekende kostprijzen als zodanig een globaal karakter dragen. In sommige gebieden is het aantal waargenomen bedrijven uiterst gering. De spreiding van de kostprijzen per kg vet en de verliezen en winsten op de rundveehouderij per ha grasland, op de afzonderlijke bedrijven, blijkt in enkele gebieden groot te zijn (zie Diagrammen I en II). In verband hiermede heeft het gemiddelde voor die gebieden dan ook slechts een betrekkelijke waarde.

Voor het maken van een raming van de vermoedelijke melkproductie en de waarde van veeuitstoot stonden onvoldoende basisjaren ter beschikking. Voor deze onderdelen moest met een zo betrouwbaar mogelijke schatting worden volstaan.

Doordat er onvoorziene veranderingen in de melkgift per koe en tevens ook in de melkveebezetting per ha kunnen optreden, kan de melkproductie per ha vrij aanzienlijke wijzigingen ondergaan. Hiervoor is ook in het bijzonder belang de krachtvoedervoorziening gedurende de komende stalperiode. In de berekening voor 1948/'49 is deze gelijk verondersteld aan 1947/'48, terwijl de mogelijkheid niet uitgesloten is, dat deze gunstiger zal zijn. Als gevolg van de afschaffing van de verplichte veelevering en de verbeterde voederpositie bestaat de mogelijkheid, dat de veeuitstoot in gewicht en kwaliteit zal stijgen. Tegenover dit laatste staat echter ook het besteden van meer kosten. Alhoewel de tendens in de gunstige richting is, zijn de onzekerheden voor de toekomst nog van die aard, dat het ons niet verantwoord voorkwam, deze in 't algemeen gunstige tendens van de post omzet en aanwas in cijfers tot uitdrukking te brengen. Er dient gewezen te worden op het verband dat er bestaat tussen melkprijs en vleesprijs. De berekende kostprijzen zijn gebaseerd op het huidige niveau van de vleesprijzen. Mochten deze een verandering ondergaan, dan veranderen ook de berekende kostprijzen van de melk.

2. In de kosten berekend voor de periode 1 November 1948 - 1 November 1949 zijn de heffingen op de melkprijs toeslag voor Melkcontrole, Gezondheidsdiensten en Stichting voor den Landbouw begrepen.
3. Aangezien de datum van invoering van het Bedrijfspensioenfonds voor de Landbouw en de Wettelijke Werkloosheids- en Wachtgeldverzekering thans nog niet bekend is, zal met de hieruit voortvloeiende kostenverhoging geen rekening gehouden.

4. De kostprijzen en de verliezen resp. winsten per ha bij verschillende prijzen, zijn zowel voor melk met 3,3% vet als voor melk met 3,5% vet berekend. Dit laatste is geschied, mede op verzoek van het Bedrijfschap voor Zuivel, omdat het gemiddelde vetgehalte van alle afgeleverde melk in ons land, zich thans rond 3,5% beweegt. In verband met de discussie welke gevoerd is over de wenselijkheid van de invoering van een grondprijs per kg melk, werden tevens enkele berekeningen gemaakt van de veranderingen in de winst per ha welke daarvan het gevolg zouden zijn.

Voorcalculatie.

OVERZICHT VAN DE WAARSCHIJNLIJKE NETTO-KOSTEN, DE MELKPRODUCTIE, DE KOSTPRIJS VAN DE MELK EN DE WINST VOOR DE BOER BIJ VERSCHILLENDE JAARPRIJZEN VOOR HET JAAR 1 NOVEMBER 1948 - 1 NOVEMBER 1949.

	Fries- land Klei + Veen	Noord- Holland Industrie- melkge- bied	Zuid-Holland		Over- ijssels Welde- gebied	Fries- land de Wouden
			Consumptie- melkge- bied	Zelfka- zend gebied		
1. Netto-kosten per ha ²⁾	f. 644,—	f. 745,—	f. 807,—	f. 745,—	f. 566,—	f. 541,—
2. Melkveebezetting per ha	0,96	1,17	1,38	1,28	1,01	0,88
3. Melkproductie per koe	3908 kg	3761 kg	3551 kg	3234 kg	3525 kg	3300 kg
4. Melkproductie per ha	3752 "	4400 "	4900 "	4140 "	3560 "	2904 "
5. Gemiddeld vetgehalte	3,82 %	3,58 %	3,36 %	3,41 %	3,56 %	3,78 %
6. Kostprijs p. 100 kg melk	f. 17,16	f. 16,93	f. 16,47	f. 18,00	f. 15,90	f. 18,63
7. Kostprijs p. 3,3 kg vet	" 14,81	" 15,61	" 16,19	" 17,44	" 14,77	" 16,26
8. Kostprijs p. 3,5 kg vet	" 15,71	" 16,56	" 17,17	" 18,49	" 15,66	" 17,25
9. Winst resp. verl. p. ha						
I Bij een <u>jaarprijs</u> per kg melk met 3,3% vet van						
17 ot	f. 94,—	f. 66,—	f. 41,—	f. 18,—	f. 87,—	f. 24,—
18 ot	" 138,—	" 114,—	" 91,—	" 25,—	" 125,—	" 58,—
18,3 ot	" 151,—	" 129,—	" 106,—	" 38,—	" 137,—	" 68,—
19 ot	" 181,—	" 162,—	" 141,—	" 68,—	" 164,—	" 91,—
I Bij een <u>jaarprijs</u> per kg melk met 3,5% vet van						
17 ot	f. 52,—	f. 20,—	f. 7,—	f. 59,—	f. 50,—	f. 8,—
18 ot	" 93,—	" 65,—	" 40,—	" 19,—	" 86,—	" 23,—
19 ot	" 134,—	" 110,—	" 87,—	" 21,—	" 122,—	" 55,—
20 ot	" 175,—	" 155,—	" 134,—	" 61,—	" 158,—	" 86,—

1) De berekende verliezen resp. winsten voor dit gebied zijn exclusief de winst op kaasbereiding welke in het boekjaar 1947/'48 f. 35,— per ha bedroeg.

2) D.i. per ha grasland t.b.v. het rundvee.

Voorcalculatie.

Overzicht van de veranderingen in de winst per ha grasland, welke het gevolg zouden zijn van de invoering van een grondprijs per kg melk.

	Fries- land Klei + Veen	Noord- Holland Industrie- melkgeb.	Zuid-Holland		Over- ijssels Weide- gebied	Fries- land de Wouden
			Consumptie melk- gebied	Zelfka- zend gebied 1)		
Winsten p.ha grasland t.b.v. het rundvee bij:						
I a. Een <u>jaarprijs</u> van f.18,30 per 3,3 kg vet	f.151,--	f.129,--	f.106,--	f.38,--	f.137,--	f.68,--
b. Een grondprijs van f.4,-- per 100 kg melk, aangevuld met een melkvetprijs van f.14,30 per 3,3 kg vet	f.127,--	f.114,--	f.102,--	f.32,--	f.126,--	f.51,--
<u>Verschil: minder</u>	f. 24,--	f. 15,--	f. 4,--	f. 6,--	f. 11,--	f.17,--
II a. Een <u>jaarprijs</u> van f.18,30 per 3,3 kg vet	f.151,--	f.129,--	f.106,--	f.38,--	f.137,--	f.68,--
b. Een grondprijs van f.5,-- p.100 kg melk, aangevuld met een melkvetprijs van f.13,30 p. 3,3 kg vet	f.121,--	f.110,--	f.102,--	f.31,--	f.123,--	f.47,--
<u>Verschil: minder</u>	f. 30,--	f. 19,--	f. 4,--	f. 7,--	f. 14,--	f.21,--
III a. Een <u>jaarprijs</u> van f.19,-- per 3,5 kg vet	f.134,--	f.110,--	f. 87,--	f.21,--	f.122,--	f.55,--
b. Een grondprijs van f.4,-- per 100 kg melk, aangevuld met een melkvetprijs van f.15,-- p.3,5 kg vet	f.120,--	f.106,--	f. 95,--	f.26,--	f.120,--	f.46,--
<u>Verschil: minder meer</u>	f. 14,--	f. 4,--			f. 2,--	f. 9,--
IV a. Een <u>jaarprijs</u> van f.19,-- per 3,5 kg vet	f.134,--	f.110,--	f. 87,--	f.21,--	f.122,--	f.55,--
b. Een grondprijs van f.5,-- per 100 kg melk, aangevuld met een melkvetprijs van f.14,-- p.3,5 kg vet	f.117,--	f.105,--	f. 97,--	f.27,--	f.119,--	f.43,--
<u>Verschil: minder meer</u>	f. 17,--	f. 5,--			f. 3,--	f.12,--
			f. 10,--	f. 6,--		

1) De berekende winsten voor dit gebied zijn exclusief de winst op kaasbereiding, welke in het boekjaar 1947/'48 f. 35,- per ha bedroeg.

Voorcalculatie.

OVERZICHT VAN HET GEMIDDELD INKOMEN VAN DE BOER
(INCL. ARBEIDSINKOMEN) PER BEDRIJF VOOR HET JAAR
1 NOVEMBER 1948 -- 1 NOVEMBER 1949.

	Fries- land (Klei + Veen)	N.-Holland Industrie- melkge- bied	Zuid-Holland Consumptie- melkge- bied	Zelfka- zend ge- bied	Over- ijssels Weide- gebied	Fries- land de Woude
Gemiddeld aantal ha cultuurgrond ¹⁾	27,4 ha	16,9 ha	20,4 ha	16,5 ha	25,5 ha	18,1 ha
Gemiddeld aantal ha grasland t.b.v. het rundvee ²⁾	26,5 "	14,8 "	19,8 "	16,2 "	24,3 "	17,7 "
I Bij de oude melkprijs ³⁾ van 18,3 ct per kg melk met 3,3 % vet. a. Winst of verlies op melk	f. 4002,—	f. 1909,—	f. 2099,—	f. 616,—	f. 3329,—	f. 1204,—
b. Gewaardeerd arbeids- loon boer ⁴⁾	f. 2552,—	f. 2636,—	f. 2617,—	f. 2430,—	f. 2415,—	f. 2573,—
<u>Gem. Inkomsten uit melk per bedrijf</u>	f. 6554,—	f. 4545,—	f. 4716,—	f. 3046,—	f. 5744,—	f. 3777,—
II Bij een prijs ³⁾ van 18 ct p. kg melk met 3,3% vet. a. Winst of verlies op melk	f. 3657,—	f. 1687,—	f. 1802,—	f. 405,—	f. 3038,—	f. 1027,—
b. Gewaardeerd ar- beidsloon boer ⁴⁾	f. 2552,—	f. 2636,—	f. 2617,—	f. 2430,—	f. 2415,—	f. 2573,—
<u>Gem. Inkomsten uit melk per bedrijf</u>	f. 6209,—	f. 4323,—	f. 4419,—	f. 2835,—	f. 5453,—	f. 3600,—
III Invloed van een prijs- verandering van 1 ct per kg melk met 3,3% vet op de gem. winst per bedrijf	f. 1151,—	f. 706,—	f. 988,—	f. 693,—	f. 933,—	f. 589,—
IV <u>Winst op nevenbedrijven</u> gedurende het boekjaar 1947/'48						
a. Kaasbereiding	—	—	—	f. 567,—	—	—
b. Andere nevenbedrijven	f. 112,—	f. 375,—	f. 872,—	f. 503,—	f. 203,—	f. 26,—

1. Dit gemiddelde aantal ha cultuurgrond heeft evenals de berekende inkomens uitsluitend betrekking op het gemiddelde van de in het onderzoek betrokken bedrijven. De gemiddelde bedrijfsgrootte van alle bedrijven boven de 5 ha in de betrokken gebieden is vermeld op blz. 2.

2. Het verschil tussen het gemiddelde aantal ha grasland t.b.v. het rundvee en het gemiddelde aantal ha cultuurgrond heeft naast het bouwland betrekking op het grasland t.b.v. de schapen.

3. De gekozen prijzen hebben betrekking op één gemiddelde jaarprijs, zodat geen splitsing werd gemaakt tussen zomer- en wintermelkprijs.
4. Het gewaardeerde arbeidsloon voor de boer omvat uitsluitend het gewaardeerde loon voor de boer, vermeerderd met 17,5 % sociale lasten over dit loon. De gewaardeerde beloning voor de arbeid van gezinsleden is volledig als kostenbestanddeel beschouwd en dus niet in de hierboven berekende inkomsten begrepen. De handenarbeid van boer en gezinsleden is gewaardeerd tegen de thans geldende basisuurlonen van 68, 70 en 72 ct. (afhankelijk van het gebied), voor vrouwen en jeugdige personen overeenkomstig de officieel vastgestelde percentages van het basisuurloon.
5. De verschillen tussen de hierboven berekende inkomsten (voorcalculatie 1948/'49) en de inkomsten vermeld in de eerste tabel van Bijlage I (resultaten bedrijfsboekhouding 1947/'48) worden voornamelijk veroorzaakt door de lage zomermelkprijs van het jaar 1947 en de abnormaal droge zomer van dat jaar.

Voorcalculatie.

Staat A.

OVERZICHT VAN DE KOSTEN EN DE OPBRENGSTEN PER HA GEMETEN MAAT,
IN DE VERSCHILLENDE WEIDEGEBIEDEN,
VOOR HET JAAR 1 NOVEMBER 1948 - 1 NOVEMBER 1949.

	Friesland Klei + Veen	Noord- Holland	Zuid-Holland Cons.melk- gebied	Zelfkazend gebied	Overijs- sels Weide- gebied	Fries- land de Wouden
1. a. Loon	253,04	311,11	279,72	292,67	265,19	242,59
b. Sociale lasten (17,5%)	44,28	54,44	48,95	51,22	46,41	42,45
Sub-totaal	297,32	365,55	328,67	343,89	311,60	285,04
2. Veevoeder						
a. Kraachtvoeder	82,10	72,94	104,95	88,31	56,02	54,98
b. Ruwvoeder	48,13	102,74	166,57	69,10	26,21	16,17
c. Melkproducten	74,20	59,20	33,01	36,88	49,95	42,52
d. Stro en Strooisel	20,22	25,67	22,73	27,74	6,47	16,30
Sub-totaal	224,65	260,55	327,26	222,03	138,65	129,97
3. Meststoffen.						
a. Stikstofmeststoffen	24,43	29,53	23,25	25,04	19,39	18,82
b. Fosforzuurstoffen	12,82	17,56	15,90	26,32	11,54	19,23
c. Kalimeststoffen	3,50	0,70	7,00	7,00	0,78	7,00
d. Overige meststoffen	4,82	2,22	4,95	2,76	0,03	3,99
Sub-totaal	45,57	50,01	51,10	61,12	31,74	49,04
4. Kosten van de grond						
a. Pacht en weidegeld	104,93	111,62	94,48	94,21	101,98	74,85
b. Onderh. voor rek. pachter	10,87	9,11	11,18	10,25	6,72	6,55
c. Drainagemateriaal	0,44	0,80	0,95	-,-	0,08	0,33
Sub-totaal	116,24	121,53	106,61	104,46	108,78	81,73
5. Kosten werktuigen	41,07	39,86	45,01	47,92	36,84	41,19
6. Ziektebestrijding	12,49	14,88	12,94	13,97	8,47	8,11
7. Dekgelden	6,41	10,11	2,69	5,81	3,37	3,74
8. Rente levende inventaris	23,00	25,16	29,38	26,00	22,82	20,88
9. Algemene kosten	22,46	22,75	16,99	16,20	15,98	16,46
10. Overige kosten	14,42	19,34	13,89	12,96	11,14	13,97
11. Heffingsbedrag	4,90	5,40	5,60	4,80	4,30	4,20
12. Ondernemingsbelasting	4,48	4,80	5,71	5,15	4,23	4,19
Sub-totaal	129,23	142,30	132,21	132,81	107,15	112,74
Totaal brutokosten per ha	813,01	939,94	945,85	864,31	697,92	658,52
Aftrekposten:						
13. Omzet en aanwas rundvee	150,00	170,00	110,00	105,00	105,00	100,00
14. Overige opbrengsten	19,00	25,04	28,77	13,87	26,45	17,94
Sub-totaal	169,00	195,04	138,77	118,87	131,45	117,94
Totaal netto kosten per ha	644,--	745,--	807,--	745,--	566,--	541,--
Aantal melkkoeien per ha	0,96	1,17	1,38	1,28	1,01	0,88
Melkproductie per koe	3908 kg	3761 kg	3551 kg	3234 kg	3525 kg	3300 kg
Melkproductie per ha	3752 "	4400 "	4200 "	4140 "	3560 "	2904 "
Gemiddeld vetgehalte	3,82 %	3,58 %	3,36 %	3,41 %	3,56 %	3,78 %
Melkvetproductie per ha	143,5 kg	157,5 kg	164,5 kg	141 kg	126,5 kg	110 kg
Kostprijs per 100 kg melk	f. 17,16	f. 16,93	f. 16,47	f. 18,00	f. 15,90	f. 18,63
Kostprijs per 3,3 kg vet	" 14,81	" 15,61	" 16,19	" 17,44	" 14,77	" 16,26
Kostprijs per 3,5 kg vet	" 15,71	" 16,56	" 17,17	" 18,49	" 15,66	" 17,25

OVERZICHT VAN DE RESULTATEN VAN HET BEDRIJFSECONOMISCH ONDERZOEK
OP EEN AANTAL WEIDEBEDRIJVEN IN DE VOORNAAMSTE PRODUCTIEGEBIEDEN
VAN NEDERLAND OVER HET JAAR 1 MEI 1947 - 1 MEI 1948.

1. Gemiddelde resultaten per bedrijf.

Van de gemiddelde bedrijfsresultaten over het jaar 1947/'48 werd het volgende samenvattende overzicht samengesteld.

Het gemiddelde bedrijfsresultaat is berekend als rekenkundig gemiddelde van de resultaten van de individuele bedrijven in de verschillende gebieden.

Resultaten bedrijfsboekhouding.

Gebieden	winst / verlies Rundveeh.	winst/ verlies nevenbedr.	winst/ verlies geh. bedr.	arbeids- inkomen boer	Totaal inkomen boer
Friesland: Kleigebied	2156,-	140,-	2296,-	2499,-	4795,-
Veengebied	2127,-	83,-	2210,-	2318,-	4528,-
Gemiddeld	2141,-	112,-	2253,-	2408,-	4661,-
Noord-Holland:					
W-Friesland en					
Drechterland	%.126,-	458,-	332,-	2487,-	2819,-
Droogmakerijen	716,-	291,-	1007,-	2631,-	3638,-
Gemiddeld	295,-	375,-	670,-	2559,-	3229,-
Zuid-Holland - cons.melkgebied:					
Rijnland	%.1075,-	1105,-	30,-	2517,-	2547,-
Delf- en Schieland	1111,-	638,-	1749,-	2515,-	4264,-
Gemiddeld	18,-	872,-	890,-	2515,-	3406,-
Zuid-Holland-zelfkazend gebied	%.124,-	503,-	379,-	2337,-	2716,-
Overijssels weidegebied	1538,-	203,-	1741,-	2278,-	4019,-
Friesland - de Wouden:	756,-	26,-	782,-	2427,-	3209,-
*/. = verlies					

Bij de beoordeling van deze resultaten dient op de volgende punten gelet te worden.

- De uitkering van f.12,50 per koe, op basis van het, per 1 Mei 1947 aanwezige aantal melk- en kalfkoeien, welke uitkering ten laste van het Landbouw Egalisatiefonds komt, is in de bovenstaande bedrijfsresultaten begrepen.
- In de resultaten van het consumptiemelk- en het zelfkazende gebied in Zuid-Holland is tevens begrepen de vermoedelijke uitkering, welke eveneens ten laste van het Landbouw Egalisatiefonds komt, over de afgeleverde melk gedurende de winterperiode van 26 October '47 af tot 24 April '48. Deze uitkering is gebaseerd op de volgende vermoedelijke toeslag per 100 kg afgeleverde melk voor,

Delf- en Schieland	-	f1. 0,40
Rijnland	-	f1. 0,40
Zelfkazend gebied	-	f1. 0,25

3. De nabetaaling van de Coöperatieve Melkafzet Centrale voor het consumptie-melkgebied in Zuid-Holland werd eveneens in de resultaten opgenomen. Basis voor de berekening hiervan is een vermoedelijke nabetaaling van f.0,52⁵ per 100 kg afgeleverde melk uitsluitend voor de leden van de C.M.C. Uitgaande van het gegeven dat 20% van de boeren in deze gebieden geen leden zijn van de C.M.C., werd de nabetaaling gesteld op f.0,42 per 100 kg melk van de gemiddelde jaaromzet.

4. Gedurende de periode 1 Mei 1947 - 1 Mei 1948 golden de volgende melkprijzen per 100 kg melk met 3,3% vet:

27 April	1947	-	28 September 1947	f.14,-
28 September	1947	-	26 October 1947	f.17,-
26 October	1947	-	24 April 1948	f.20,-
24 April	1948	-		f.17,50

De gemiddelde prijs per 100 kg melk met 3,3% vet, welke volgens de gegevens van de bedrijfsboekhoudingen gemiddeld over het gehele jaar in de verschillende gebieden werd ontvangen bedroeg voor

Friesland	: Kleigebied	f.17,26
	Veengebied	f.17,11
	Gemiddeld	f.17,17
N.Holland	: W.-Friesland en	
	Drechterland	f.17,04
	Droogmakerijen	f.16,91
	Gemiddeld	f.16,95
Z.Holland	: Consumptiemelkgebied (excl. nabetaalingen zie opm. 2 en 3)	
	Rijnland	f.16,57
	Delf- en	
	Schieland	f.16,65
	Gemiddeld	f.16,61
Overijssels weidegebied		f.16,77
Friesland - de Wouden		f.17,05

5. In de kolom "arbeidsinkomen boer" werden de berekende bedragen vermeld welke als waardering van de door de boer verrichte handenarbeid in de kosten werden opgenomen. In deze kosten zijn begrepen de sociale lasten ad 17,5% van de berekende loonkosten.
Het gemiddelde bedrag per gebied is het rekenkundige gemiddelde van de bedragen welke per bedrijf werden ingecalculleerd. Van de spreiding van de ingecalculleerde loonkosten per bedrijf in procenten van het jaarloon van de vaste arbeiders kan het volgende overzicht gegeven worden.

Gebieden	Basis- loonbe- drag	Gem. loonkosten v.d. boer		Aantal bedrijven						
		%	Bedrag	bo- ven 100%	100%	100%	90%	80%	70%	ben.
Friesland: Kleigebied	2236,-	95,1	2127,-	5	1	12	6	2	-	
Veengebied	2236,-	88,2	1972,-	12	-	17	10	4	6	
N.Holland: W.-Friesl. en Drechterl.	2366,-	89,5	2117,-	-	3	6	2	-	1	
Droogmakerijen	2366,-	94,6	2239,-	-	9	5	1	-	1	
Z.Holland - consumptiemelkgebied										
Rijnland	2267,-	94,5	2142,-	5	5	2	1	1	2	
Delf- en Schieland	2262,-	94,1	2140,-	3	7	1	-	-	1	
Z.-Holland - zelfkazend gebied	2132,-	93,3	1989,-	-	16	16	4	1	2	
Overijssels weidegebied	2210,-	87,7	1939,-	1	4	2	2	-	2	
Friesland - de Wouden	2236,-	92,4	2066,-	3	-	1	4	1	-	

2. Gemiddelde kosten en opbrengsten per bedrijf.

De overzichten van de gemiddelde kosten en opbrengsten per bedrijf voor de afzonderlijke productiegebieden op de tabellen 1 t/m 4 geven aansluiting op het overzicht van de gemiddelde resultaten. Een verdergaande detaillering werd gemaakt in kosten en opbrengsten.

Opgemerkt wordt dat voor het zelfkazend gebied in Zuid-Holland de kosten en opbrengsten van de kaasbereiding is begrepen in de rundveehouderij.

Resultaten bedrijfsboekhouding.

TABEL 1.

OVERZICHT VAN DE GEMIDDELDE KOSTEN EN OPBRENGSTEN PER BEDRIJF

BOEKJAAR 1947/'48.

GEBIED: FRIESLAND (KLEI + VEEN)

Gebieden:	Kleigebied	Veengebied	Gemiddelde
Aantal bedrijven:	26	49	75
Gemiddelde oppervl. cultuurground	26,26	28,57	27,42
<u>Kosten:</u>			
Rundveehouderij	20348,26	20876,17	20612,21
Schapen "	376,18	247,55	311,87
Varkens "	436,85	745,95	591,40
Pluimvee "	—	—	—
Bouwland	76,16	91,13	83,65
Totale kosten	21237,45	21960,80	21599,13
<u>Opbrengsten:</u>			
Rundveehouderij	22200,26	22615,05	22407,66
Schapen "	394,46	330,08	362,27
Varkens "	510,82	754,75	632,79
Pluimvee "	—	—	—
Bouwland	123,55	83,31	103,43
Totaal	23229,09	23783,19	23506,15
Rundveehouderij. Berekende uitkering ten laste van het Landbouw Egalisatiefonds 1)	304,—	388,—	346,—
Tot.opbrengsten	23533,09	24171,19	23852,15
Gemiddelde winst per bedrijf	2296,—	2210,—	2253,—
Gemiddeld arbeidsinkomen v.d.boer (incl. 17,5% soc. lasten)	2499,—	2318,—	2408,—
Gemiddeld inkomen van de boer per bedrijf	4795,—	4528,—	4661,—
Gemiddelde winst op rundveehouderij	2156,—	2127,—	2141,—
Gemiddelde winst op nevenbedrijven	140,—	83,—	112,—

1) Uitkering gebaseerd op f.12,50 per melk- en kalfkoe per Mei '47 op het bedrijf aanwezig.

Resultaten bedrijfsboekhouding.
 OVERZICHT VAN DE GEMIDDELDE KOSTEN EN OPBRENGSTEN PER BEDRIJF
 BOEKJAAR 1947/'48.
 GEBIED: N-HOLLAND (W-FRIESLAND, DRECHTERLAND EN DROOGMAKERIJEN).

Gebieden:	West-Friesland en Drechtterland	Droogmakerijen	Gemiddelde
Aantal bedrijven:	12	16	28
Gemiddelde oppervl.cultuurgrond	17,34 ha	16,55 ha	16,95 ha
<u>Kosten:</u>			
Rundveehouderij	14447,12	12682,11	13564,62
Schapen "	615,05	472,25	543,65
Varkens "	687,76	1071,47	879,61
Pluimvee "	-,-	-,-	-,-
Bouwland	1023,14	621,25	822,20
Totale kosten	16773,07	14847,08	15810,08
<u>Opbrengsten:</u>			
Rundveehouderij	14101,45	13193,81	13647,63
Schapen "	646,86	556,52	601,69
Varkens "	952,99	1271,64	1112,32
Pluimvee "	-,-	-,-	-,-
Bouwland	1184,56	627,80	906,18
Totaal	16885,86	15649,77	16267,82
Rundveehouderij. Berekende uitkering ten laste van het Landbouw Egalisatiefonds ¹⁾	219,-	204,-	212,-
Totale opbrengsten	17104,86	15853,77	16479,82
Gemiddelde winst per bedrijf	332,-	1007,-	670,-
Gemiddeld arbeidsinkomen van de boer (incl. 17,5 % soc. lasten)	2487,-	2631,-	2552,-
Gemiddeld inkomen van de boer per bedrijf	2819,-	3638,-	3229,-
Gemiddelde winst/verlies op rundveehouderij	% 126,-	716,-	295,-
Gemiddelde winst op nevenbedrijven	458,-	291,-	375,-

*% = verlies

1) Uitkering gebaseerd op f.12,50 per melk- en kalfkoe per Mei '47 op het bedrijf aanwezig.

Resultaten bedrijfsboekhouding.

OVERZICHT VAN DE GEMIDDELTE KOSTEN EN OPBRENGSTEN PER BEDRIJF

BOEKJAAR 1947/'48.

GEBIED: Z-HOLLAND - CONSUMPTIEMELKGEBIED (RIJNLAND, DELF- EN SCHIELAND)

Gebieden:	Rijmland	Delf- en Schieland	Gemiddelde
Aantal bedrijven:	16	12	28
Gemiddelde oppervlakte cultuurgrond	19,07	21,67	20,37
Kosten.			
Rundveehouderij	17603,21	18877,11	18240,16
Schapen "	177,30	110,34	143,82
Varkens "	1459,23	1011,02	1235,13
Pluimvee "	120,07	13,71	66,89
Bouwland	440,40	—	220,20
Totale kosten	19800,21	20012,18	19906,20
Opbrengsten.			
Rundveehouderij	15873,76	19104,77	17489,27
Schapen "	331,15	264,81	297,98
Varkens "	2311,28	1498,33	1904,80
Pluimvee "	116,92	9,96	63,44
Bouwland	542,72	—	271,36
Totaal	19175,83	20877,87	20026,85
Rundveehouderij: Berekende uitkeringen ten laste van het Landbouw Egalisatiefonds			
1e uitkering op basis van het aantal melk- en kalfkoeien per Mei '47	296,-	345,-	321,-
2e uitkering op basis van de geleverde wintermelk in de periode 26/10 '47-24/4 '48	98,-	157,-	128,-
Berekende nabetaling ten laste van Coöp. Melkafzet Centrale	260,-	381,-	320,-
Totale opbrengsten	19829,83	21760,87	20795,85
Gemiddelde winst per bedrijf	30,-	1749,-	890,-
Gemiddeld arbeidsinkomen van de boer (incl. 17,5 % soc. lasten)	2517,-	2515,-	2516,-
Gemiddeld inkomen van de boer per bedrijf	2547,-	4264,-	3406,-
Gemiddelde winst/verlies op rundveehouderij	7.1075	1111,-	18,-
Gemiddelde winst op nevenbedrijven	1105,-	638,-	872,-
* / . = verlies			

Resultaten bedrijfsboekhouding.

OVERZICHT VAN DE GEMIDDELDE KOSTEN EN OPBRENGSTEN PER BEDRIJF
BOEKJAAR 1947/'48.
GEBIEDEN: Z-HOLLAND-ZELFKAZEND GEBIED, OVERIJSSELS WEIDEGEBIED
EN FRIESLAND - DE Wouden.

Gebieden:	Zuid-Holland zelfkazend gebied	Overijssels weidegebied	Friesland de Wouden
Aantal bedrijven:	39	11	9
Gemiddelde oppervlakte cultuurgrond	16,47 ha	25,45 ha	18,14 ha
<u>Kosten.</u>			
Rundveehouderij	1) 14013,18	16216,45	11176,09
Schapen "	56,30	109,67	49,42
Varkens "	2413,32	283,58	827,37
Pluimvee "	35,44	-.-	-.-
Bouwland	148,02	811,73	157,78
Totale kosten	16666,26	17421,43	12220,66
<u>Opbrengsten.</u>			
Rundveehouderij	1) 13600,95	17454,20	11743,93
Schapen "	81,20	149,97	70,84
Varkens "	2882,71	295,14	844,86
Pluimvee "	53,08	-.-	-.-
Bouwland	137,81	963,11	155,13
Totaal	16755,75	18862,42	12814,76
Rundveehouderij: Berekende uitkeringen ten laste van het Landbouw Egalisatiefonds			
1e Uitkering op basis van het aantal melk- en kalfkoeien per Mei 1947	263,-	300,-	183,-
2e Uitkering op basis van geleverde wintermelk in de periode 26/10 '47 - 24/4 '48	26,-	-.-	-.-
Totale opbrengsten	17044,75	19162,42	13002,76
Gemiddelde winst per bedrijf	379,-	1741,-	782,-
Gemiddeld arbeidsinkomen van de boer (incl. 17,5% soc. lasten)	2337,-	2278,-	2427,-
Gemiddeld inkomen van de boer per bedrijf	2716,-	4019,-	3209,-
Gemiddelde winst/verlies op rundveehouderij	% 124,-	1538,-	756,-
Gemiddelde winst op nevenbedrijven	503,-	203,-	26,-

*% = verlies

1) Inclusief de resultaten van de kaasbereiding.

3. Gemiddelde kosten en opbrengsten van de melk over de jaren 1946/'47 en 1947/'48.

Op de hierna volgende tabellen 5 t/m 8 wordt een overzicht gegeven van de gemiddelde kosten en opbrengsten per ha grasland van de melk over de jaren 1946/'47 en 1947/'48. Terwijl in de voorgaande tabellen steeds werd uitgegaan van de uitkomsten van het gehele bedrijf, worden op deze tabellen de uitkomsten van de rundveehouderij geanalyseerd.

De omrekening van de uitkomsten per ha grasland werd gebaseerd op de oppervlakte grasland ten behoeve van het rundvee.

De cijfers voor de afzonderlijke productiegebieden zijn berekend als het rekenkundige gemiddelde van de uitkomsten per ha grasland van de afzonderlijke bedrijven.

Door deze wijze van berekenen werd de invloed van een toevallig grote oppervlakte grasland van een bepaald bedrijf uitgeschakeld en weegt dus elke waarneming even zwaar in het op deze wijze berekende gemiddelde.

In de voorgaande tabellen met de overzichten van de resultaten en de kosten en opbrengsten per bedrijf is deze toevallige factor niet geëlimineerd, zodat bedrijven met een grote oppervlakte grasland ook een grote invloed hebben op de gemiddelde cijfers per bedrijf.

Voor de zelfkazende bedrijven wordt in tabel 8 op blz. 19 naast een overzicht van de kosten en de opbrengsten van de melk per ha ook een overzicht gegeven van de kosten en de opbrengsten per ha van het bedrijf als geheel, dus inclusief het bedrijfsonderdeel kaasbereiding. Er dient hierbij echter gewezen te worden op het feit dat een vergelijking van deze beide tabellen zich niet leent voor een juist inzicht in de verwerkingskosten van melk tot boerenkaas, aangezien alleen de direct aanwijsbare kosten ten laste van de kaasbereiding zijn gebracht.

Teneinde een beeld te geven van de spreiding van de kostprijzen per kg vet en de winsten, resp. verliezen op de melk op de afzonderlijke bedrijven werden voor de verschillende gebieden een tweetal staafdiagrammen samengesteld.

Diagram I geeft een overzicht van de spreiding van de kostprijzen per kg vet op de afzonderlijke bedrijven.

Op de horizontale as zijn afgezet de kostprijzen per kg vet, opklimmend met 50 ct per kg.

Op de verticale as zijn afgezet de aantallen bedrijven in de verschillende kostprijsklassen uitgedrukt in procenten van het totaal aantal bedrijven.

Diagram II geeft een overzicht van de spreiding van verlies resp. winst op rundveehouderij, uitgedrukt per ha grasland op de afzonderlijke bedrijven.

Op de horizontale as zijn afgezet de verliezen resp. winsten per ha opklimmend met f. 50,- per ha.

Op de verticale as zijn afgezet de aantallen bedrijven in de verschillende klassen uitgedrukt in procenten van het totaal aantal bedrijven.

Resultaten bedrijfsboekhouding. Bijlage I TABEL 5.
OVERZICHT VAN DE GEMIDDELTE KOSTEN EN OPBRENGSTEN PER HA GRASLAND
OVER DE JAREN 1946/'47 EN 1947/'48 IN DE PROVINCIE
FRIESLAND.

Gebied:	Kleigebied		Veengebied		Gemiddeld	
Boekjaar	1946/'47	1947/'48	1946/'47	1947/'48	1946/'47	1947/'48
Aantal bedrijven	24	26	49	49	73	75
Oppervlakte grasland t.b.v. het rundvee	26,09 ha	25,18 ha	26,69 ha	27,85 ha	26,39 ha	26,52 ha
1. Loon	238,66	243,96	229,74	243,45	234,20	243,71
Soc.lasten	32,01	42,69	31,45	42,60	31,73	42,64
Sub-totaal I	270,67	286,65	261,19	286,05	265,93	286,35
2. Veevoeder						
Krachtvoeder	75,09	80,56	82,98	77,47	79,04	79,02
Ruwvoeder	77,93	76,45	53,87	42,68	65,90	59,56
Melkproducten	80,77	77,79	66,87	66,41	73,82	72,10
Stro en Strooisel	19,77	23,35	19,36	17,30	19,56	20,32
Sub-totaal II	253,56	258,15	223,08	203,86	238,32	231,--
3. Meststoffen						
Stikstofmeststoffen	9,50	24,68	12,81	18,93	11,16	21,80
Fosforzuurmeststoffen	1,15	7,81	6,00	17,82	3,57	12,82
Kalimeststoffen	0,39	--	1,28	1,67	0,83	0,83
Overige meststoffen	1,17	4,57	1,30	5,06	1,24	4,82
Sub-totaal III	12,21	37,06	21,39	43,48	16,80	40,27
4. Kosten van de grond						
Pacht en weidegeld	102,24	108,04	91,76	101,81	97,--	104,93
Onderhoud gebouwen v/rk. pachter	9,65	10,04	9,11	11,71	9,38	10,87
Drainagemateriaal	0,43	0,46	0,53	0,41	0,48	0,44
Sub-totaal IV	112,32	118,54	101,40	113,93	106,86	116,24
5. Kosten werktuigen	32,70	38,20	31,92	43,94	32,31	41,07
6. Ziektebestrijding	7,70	13,01	6,80	11,97	7,25	12,49
7. Dekgelden	7,69	8,24	2,77	4,58	5,23	6,41
8. Rente levende inventaris	24,14	22,99	24,97	23,01	24,55	23,--
9. Algemene kosten	25,29	23,81	19,97	20,75	22,63	22,28
0. Overige kosten	17,16	13,22	15,57	15,63	16,37	14,42
Sub-totaal V	114,68	119,47	102,--	119,88	108,34	119,67
totale bruto-kosten per ha	763,44	819,87	709,06	767,20	736,25	793,53
af te trekken posten:						
1. Omzet en aanwas rundvee	165,08	165,22	133,09	129,80	149,09	147,68
2. Overige opbrengsten	7,18	12,53	6,38	25,48	6,78	19,--
Totaal aftrek	172,26	177,75	139,47	155,28	155,87	166,68
totale netto-kosten per ha	591,18	642,12	569,59	611,92	580,38	626,85
aantal melkkoeien per ha	0,93	0,89	0,99	0,96	0,96	0,92
elkproductie per koe	3881 kg	3993 kg	3346 kg	3591 kg	3586 kg	3785 kg
elkproductie per ha	3586 kg	3546 kg	3309 kg	3444 kg	3447 kg	3495 kg
gemiddeld vetgehalte	3,90 %	3,89 %	3,78 %	3,76 %	3,84 %	3,83 %
elkvetproductie per ha	140 kg	138 kg	125 kg	130 kg	132 kg	134 kg
ostprijs per 100 kg melk	f. 16,49	f. 18,11	f. 17,21	f. 17,77	f. 16,84	f. 17,94
ostprijs per 3,3 kg vet	" 13,95	" 15,36	" 15,02	" 15,60	" 14,47	" 15,46
gemiddelde opbrengstprijzen per 100 kg melk	f. 19,33	f. 20,35	f. 18,75	f. 19,49	f. 19,05	f. 19,93
Idem per 3,3 kg vet	" 16,36	" 17,26	" 16,37	" 17,11	" 16,37	" 17,17

Resultaten bedrijfsboekhouding.

OVERZICHT VAN DE GEMIDDELDE KOSTEN EN OPBRENGSTEN PER HA GRASLAND
OVER DE JAREN 1946/'47 EN 1947/'48 IN DE PROVINCIE NOORD-HOLLAND.
(INDUSTRIEMELKGEBIED)

Gebied	West-Friesland en Drechterland		Droogmakerijen		Gemiddeld	
Boekjaar	1946/'47	1947/'48	1946/'47	1947/'48	1946/'47	1947/'48
Aantal bedrijven	19	12	23	16	42	28
Oppervlakte gras- land t.b.v. hot rundvee	15,07 ha	14,97 ha	14,16 ha	14,71 ha	14,62 ha	14,84 ha
1. Loon	291,72	309,80	309,65	306,31	300,69	308,06
Soc.lasten	41,32	54,21	46,40	53,60	43,86	53,91
Sub-totaal I	333,04	364,01	356,05	359,91	344,55	361,97
2. Veevoeder						
Krachtvoeder	81,27	72,98	77,20	66,24	79,23	69,61
Ruwvoeder	135,96	144,24	92,01	102,31	113,99	123,28
Melkproducten	63,73	62,71	62,45	53,48	63,09	58,09
Stro en strooisel	31,64	27,80	23,85	23,53	27,74	25,67
Sub-totaal II	312,60	307,73	255,51	245,56	284,05	276,65
3. Meststoffen						
Stikstofmeststoffen	20,43	32,24	13,70	27,42	17,07	29,83
Fosforzuurmeststoffen	3,78	21,33	4,50	13,79	4,14	17,56
Kalimeststoffen	0,69	1,41	0,03	-,-	0,36	0,70
Overige meststoffen	0,41	1,21	0,26	3,23	0,33	2,22
Sub-totaal III	25,31	56,19	18,49	44,44	21,90	50,31
4. Kosten v.d.grond						
Pacht en weidegeld	120,28	116,93	109,62	106,32	114,95	111,63
Onderh. gebouwen voor rekening pachter	8,94	9,84	12,12	8,38	10,53	9,11
Drainagemateriaal	0,40	0,97	0,63	0,62	0,52	0,79
Sub-totaal IV	129,62	127,74	122,37	115,32	126,-	121,53
5. Kosten werktuigen	39,03	39,83	38,85	39,88	38,94	39,86
6. Ziektebestrijding	20,23	16,37	12,93	13,39	16,58	14,88
7. Dekgelden	17,36	14,84	9,08	5,39	13,22	10,12
8. Rente levende invent.	30,20	25,39	29,50	24,92	29,85	25,15
9. Algemene kosten	21,42	24,72	20,38	24,49	20,90	24,60
10. Overige kosten	25,08	19,47	21,39	19,21	23,23	19,34
Sub-totaal V	153,32	140,62	132,13	127,28	142,72	133,95
Totale bruto-kosten p.ha	953,89	996,29	884,55	892,51	919,22	944,41
Aftrekposten:						
11. Omzet en aanwas rundvee	180,92	156,30	166,20	154,07	173,56	155,19
12. Overige opbrengsten	46,11	26,73	18,96	23,35	32,53	25,04
Totaal aftrek	227,03	183,03	185,16	177,42	206,09	180,23
Totale netto-kosten p.ha	726,86	813,26	699,39	715,09	713,13	764,18
Aant.melkkoeien p.ha	1,11	1,13	1,15	1,11	1,13	1,12
Melkproductie p.koe	3750 kg	3747 kg	3663 kg	3759 kg	3707 kg	3752 kg
Melkproductie p.ha	4164 kg	4223 kg	4202 kg	4180 kg	4183 kg	4202 kg
Gemiddeld vetgehalte	3,59 %	3,62 %	3,51 %	3,53 %	3,55 %	3,58 %
Melkvetproductie p.ha	149 kg	153 kg	148 kg	148 kg	148 kg	151 kg
Kostpr.p.100 kg melk	f.17,47	f.19,26	f.16,64	f.17,11	f.17,05	f.18,19
Kostpr.p.3,3 kg vet	f.16,06	f.17,56	f.15,64	f.16,--	f.15,85	f.16,77
Gem.opbrengstprijs per 100 kg melk	f.18,38	f.18,69	f.18,07	f.18,09	f.18,22	f.18,39
Gem.opbrengstprijs per 3,3 kg vet	f.16,90	f.17,04	f.16,99	f.16,91	f.16,94	f.16,95

Resultaten bedrijfsboekhouding.

OVERZICHT VAN DE GEMIDDELTE KOSTEN EN OPBRENGSTEN PER HA GRASLAND
OVER DE JAREN 1946/'47 EN 1947/'48 IN DE PROVINCIE
ZUID-HOLLAND (CONSUMPTIE MELKGEBIED).

Gebied:	Rijnland		Delf- en Schieland		Gemiddeld	
Boekjaar	1946/'47	1947/'48	1946/'47	1947/'48	1946/'47	1947/'48
Aantal bedrijven	24	16	19	12	43	28
Oppervlakte grasland t.b.v. het rundvee	17,64 ha	18,17 ha	21,29 ha	21,36 ha	19,47 ha	19,77 ha
1. Loon	292,59	304,07	250,40	248,54	271,50	276,31
Soc. lasten	40,41	53,21	34,50	43,49	37,46	48,35
Sub-totaal I	333,-	357,28	284,90	292,03	308,96	324,66
2. Veevoeder						
Krachtvoeder	102,07	100,08	72,24	100,78	87,15	100,43
Rawvoeder	195,78	191,09	166,69	199,38	181,23	195,23
Melkproducten	53,81	38,89	38,56	23,84	46,19	31,37
Stro en strooisel	40,40	29,20	22,51	17,60	31,46	23,40
Sub-totaal II	392,06	359,26	300,-	341,60	346,03	350,43
3. Meststoffen						
Stikstofmeststoffen	15,91	25,34	10,31	21,63	13,11	23,48
Fosforzuurmeststoffen	1,89	16,66	0,91	15,14	1,40	15,90
Kalimeststoffen	1,01	1,40	0,14	0,72	0,57	1,06
Overige meststoffen	5,08	8,21	0,32	1,68	2,70	4,95
Sub-totaal III	23,89	51,61	11,68	39,17	17,78	45,39
4. Kosten v.d.grond						
Pacht en weldegeld	94,91	89,60	92,61	99,36	93,76	94,48
Onderh.gebouwen voor rekening pachter	11,55	11,85	8,12	10,51	9,84	11,18
Drainagemateriaal	0,41	0,84	0,81	1,06	0,61	0,95
Sub-totaal IV	106,87	102,29	101,54	110,93	104,21	106,61
5. Kosten werktuigen	43,08	50,29	40,12	39,73	41,60	45,01
6. Ziektebestrijding	14,05	15,36	9,24	10,53	11,65	12,94
7. Dekgelden	3,23	3,32	1,42	2,06	2,32	2,69
8. Rente levende invent.	32,91	29,27	30,61	29,49	31,76	29,38
9. Algemene kosten	20,71	18,42	13,49	15,34	17,10	16,88
10. Overige kosten	18,06	17,62	12,84	10,15	15,45	13,89
Sub-totaal V	132,04	134,28	107,72	107,30	119,88	120,79
Totale bruto-kosten p.ha	987,86	1004,72	805,84	891,03	896,86	947,88
Aftekposten:						
11. Omzet en aanw.rundvee	131,47	100,59	89,63	95,38	110,55	97,99
12. Overige opbrengsten	18,03	34,30	17,47	23,24	17,75	28,77
Totaal aftrek	149,50	134,89	107,10	118,62	128,30	126,76
Totale netto-kosten p.ha	838,36	869,83	698,74	772,41	768,56	821,12
Aant.melkkoelen p.ha	1,41	1,35	1,34	1,39	1,375	1,37
Melkproductie p.koe	3364 kg	3292 kg	3284 kg	3330 kg	3324 kg	3312 kg
Melkproductie p.ha	4740 kg	4447 kg	4400 kg	4629 kg	4570 kg	4538 kg
Gemiddeld vetgehalte	3,35 %	3,38 %	3,38 %	3,34 %	3,37 %	3,36 %
Melkvetproductie p.ha	159 kg	150 kg	149 kg	154 kg	154 kg	152 kg
Kostpr.p.100 kg melk	f.17,69	f.19,56	f.15,88	f.16,69	f.16,82	f.18,13
Kostpr.p.3,3 kg vet	f.17,43	f.19,10	f.15,50	f.16,49	f.16,52	f.17,81
Gem.opbr.prijs per 100 kg melk 1)	f.16,47	f.16,97	f.16,53	f.16,85	f.16,50	f.16,91
Gem.opbr.prijs per 3,3 kg vet 1)	f.16,22	f.16,57	f.16,14	f.16,65	f.16,16	f.16,61

1) De gemiddelde opbrengstprij is exclusief eventuele nabetalings en toeslagen.

Resultaten bedrijfsboekhouding.

OVERZICHT VAN DE GEMIDDELTE KOSTEN EN OPBRENGSTEN PER HA GRASLAND
IN DE JAREN 1946/'47 EN 1947/'48
Z-HOLLAND (ZELFKAZENDE BEDRIJVEN), OVERLIJSSELS WEIDEGEB. EN FRIESLAND DE WOUDE.

Gebied:	Zuid-Holland Zelfkazende bedr.			Overijssels weidegebied	Friese Wouden
Productiekosten van de	Melk	Melk	Melk en kaas	-	-
Boekjaar	1946/'47	1947/'48	1947/'48	1947/'48	1947/'48
Aantal bedrijven	41	39	39	11	9
Oppervlakte grasland t.b.v. het rundvee	16,09 ha	16,17 ha	16,17 ha	24,32 ha	17,72 ha
1. Loon	272,32	281,66	306,86	258,95	231,55
Soc.lasten	41,24	49,29	53,70	45,32	40,53
Sub-totaal I	313,56	330,95	360,56	304,27	272,08
2. Veevoeder					
Krachtvoeder	93,30	84,56	84,56	53,55	52,46
Ruwvoeder	95,59	86,37	86,37	32,76	20,22
Melkproducten	43,41	35,32	35,32	47,49	40,87
Stro en strooisel	31,38	28,44	28,44	6,47	16,31
Sub-totaal II	263,68	234,69	234,69	140,27	129,86
3. Meststoffen					
Stikstofmeststoffen	8,80	25,29	25,29	19,50	19,01
Fosforzuur -	1,71	26,32	26,32	11,54	19,23
Kali -	0,73	0,13	0,13	0,78	0,75
Overige -	1,17	2,76	2,76	0,03	3,99
Sub-totaal III	12,41	54,50	54,50	31,93	42,98
4. Kosten van de grond					
Pacht en weidegeld	95,80	94,21	94,21	101,98	74,85
Onderhoud gebouwen v/rek. pachter	11,01	10,25	10,25	6,72	6,55
Drainagekosten	0,06	-	-	0,08	0,33
Sub-totaal IV	106,87	104,46	104,46	108,78	81,73
5. Kosten werktuigen	39,09	47,92	55,94	36,84	41,19
6. Ziektebestrijding	14,96	13,97	13,97	8,47	8,11
7. Dekgelden	3,27	5,81	5,81	3,37	3,74
8. Rente levende inventaris	29,13	26,--	26,--	22,82	20,88
9. Algemene kosten	20,80	11,59	12,67	15,98	16,46
10. Overige kosten	15,30	12,96	13,78	11,14	13,97
11. Directe kosten kaasbe- reiding	-,-	-,-	13,19	-,-	-,-
Sub-totaal V	122,55	118,25	141,36	98,62	104,35
Totale bruto-kosten per ha	819,07	842,85	895,57	683,87	631,00
Aftrekposten:					
12. Omzet en aanwas rundvee	108,--	88,49	88,49	89,07	108,93
13. Overige opbrengsten	5,03	13,87	12,56	26,45	17,92
14. Bijproducten kaasbereiding	-,-	-,-	32,09	-,-	-,-
Totaal aftrek	113,03	102,36	133,14	115,52	126,92
Totale netto-kosten per ha	706,04	740,49	762,43	568,35	504,07
Aantal melkkoeien per ha	1,28	1,25	1,25	1,01	0,81
Melkproductie per koe	2991 kg	3160 kg	3160 kg	3318 kg	3185 kg
" per ha	3831 kg	3950 kg	3950 kg	3361 kg	2679 kg
Kaasproductie per ha	-	-	208 kg	-	-
Gemiddeld vetgehalte	3,40 %	3,41 %	1) 3,49 %	3,56 %	3,78 %
Melkvetproductie per ha	130 kg	135 kg	1) 64 kg	120 kg	101 kg
Kostprijs per 100 kg melk	f. 18,43	f. 18,75	-	f. 16,91	f. 18,8
- per 3,3 kg vet	" 17,89	" 18,15	-	" 15,68	" 16,4
Gemiddelde opbrengstprijis per 100 kg melk	-,-	-,-	2) f. 18,55	f. 18,09	f. 19,5
Idem per 3,3 kg vet	-,-	-,-	2) " 17,54	" 16,77	" 17,0
Gemiddelde opbrengstprijis per kg kaas	-,-	-,-	" 1,84	-,-	-,-

1) Heeft betrekking op de niet-verkaasde melk

2) Exclusief de eventuele toeslag op de afgeleverde melk in de

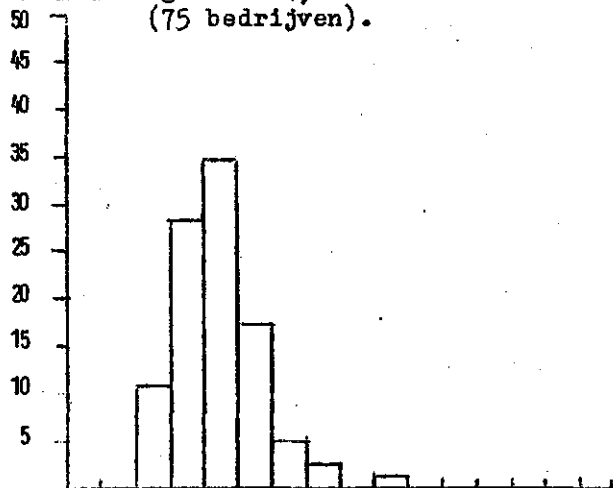
- - - - - 26/10/47 24/11/48 + 1 - - - - - het Landbouw Realisatiefonds

SPREIDING VAN DE KOSTPRIJS PER KG VET OP DE AFZONDERLIJKE BEDRIJVEN

BOEKJAAR 1947/'48.

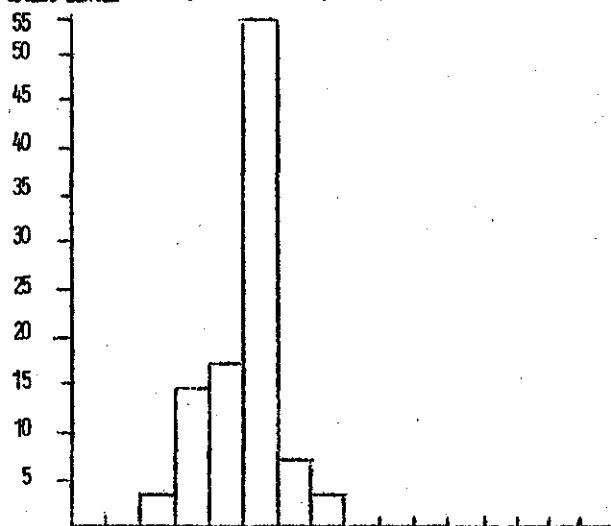
Aantal bedr.
in % van het
totale aantal

Friesland (klei en veen)
gemiddelde kostprijs per
kg vet f.4,68
(75 bedrijven).

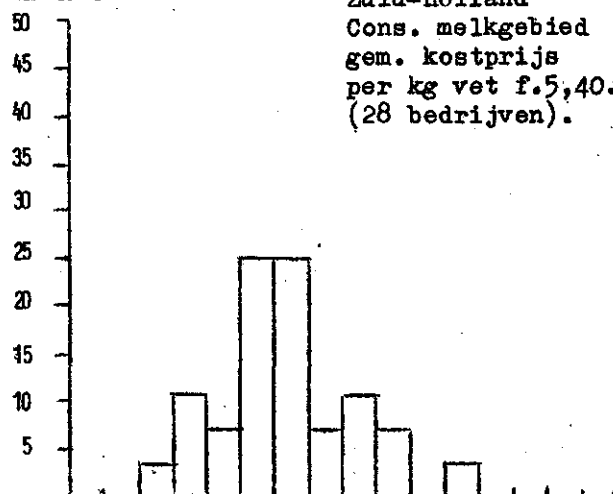
Aantal bedr.
in % van het
totale aantal

Noord-Holland
gemiddelde kostprijs per
kg vet f.5,09
(28 bedrijven).

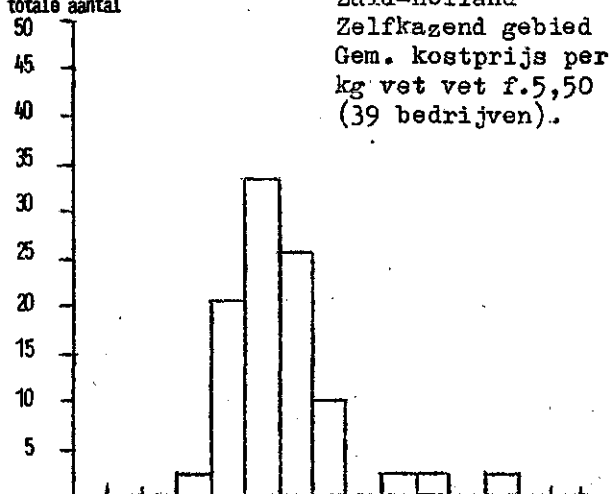
Aantal bedr.
in % van het
totale aantal

Zuid-Holland
Cons. melkgebied
gem. kostprijs
per kg vet f.5,40.
(28 bedrijven).

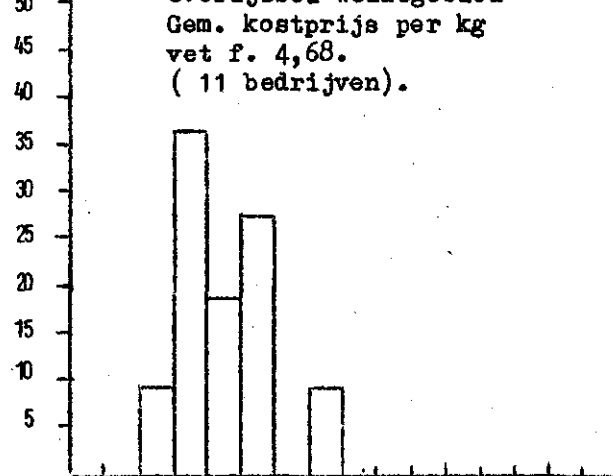
Aantal bedr.
in % van het
totale aantal

Zuid-Holland
Zelfkazend gebied
Gem. kostprijs per
kg vet f.5,50
(39 bedrijven).

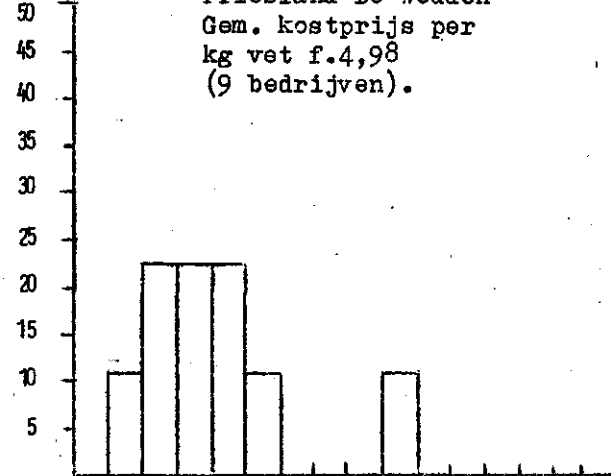
Aantal bedr.
in % van het
totale aantal

Overijssel Weidegebied
Gem. kostprijs per kg
vet f. 4,68.
(11 bedrijven).

Aantal bedr.
in % van het
totale aantal

Friesland De Wouden
Gem. kostprijs per
kg vet f.4,98
(9 bedrijven).

250-300 300-350 350-400 400-450 450-500 500-550 550-600 600-650 650-700 700-750 750-800 800-850

KOSTPRIJS PER KG VET IN GLD.

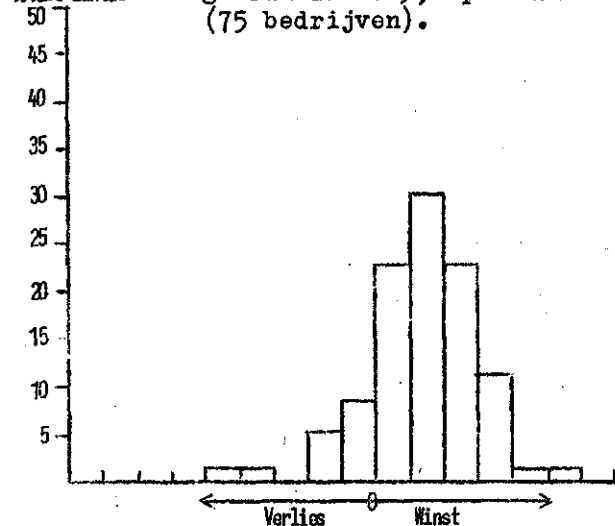
250-300 300-350 350-400 400-450 450-500 500-550 550-600 600-650 650-700 700-750 750-800 800-850

KOSTPRIJS PER KG VET IN GLD.

SPREIDING VERLIES RESP. WINST OP DE RUNDVEEHOUDERIJ UITGEDRUKT PER HA GRAS-
LAND OP DE AFZONDERLIJKE BEDRIJVEN BOEKJAAR 1947/'48.

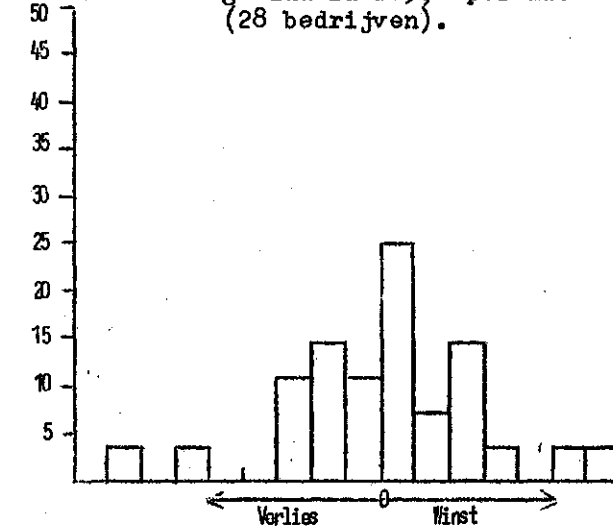
Aantal bedr.
in % van het
totale aantal

Friesland (klei en veen)
gemiddeld f.69,- per ha.
(75 bedrijven).

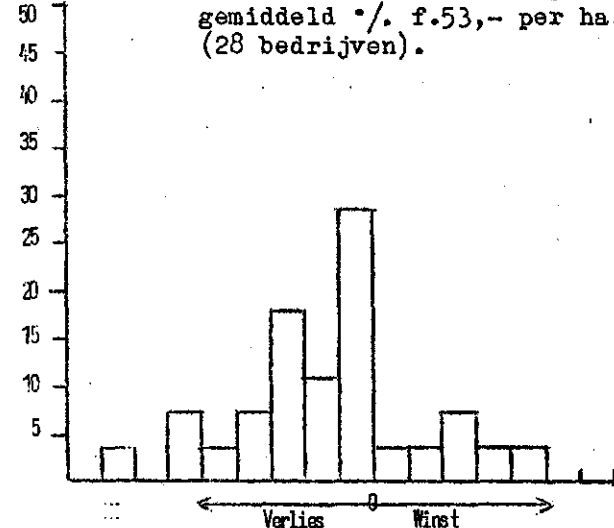
Aantal bedr.
in % van het
totale aantal

Noord-Holland
gemiddeld f.9,- per ha.
(28 bedrijven).

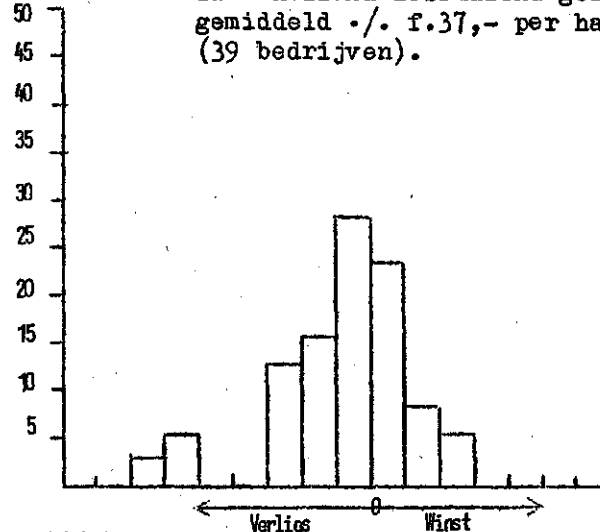
Aantal bedr.
in % van het
totale aantal

Zuid-Holland Cons. melkgeb.
gemiddeld ./. f.53,- per ha.
(28 bedrijven).

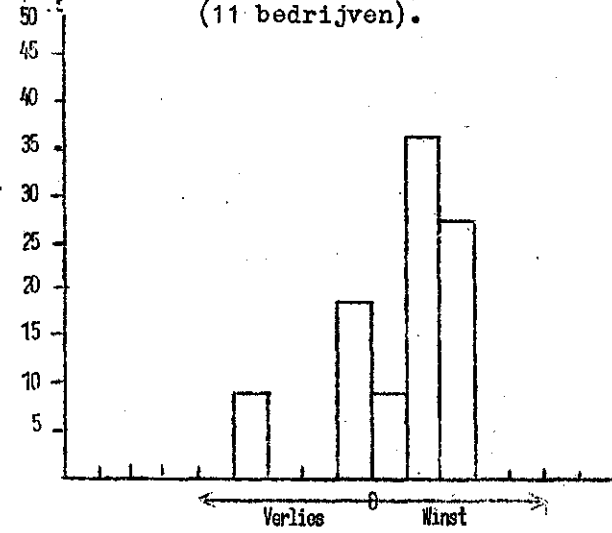
Aantal bedr.
in % van het
totale aantal

Zuid-Holland Zelfkazend geb
gemiddeld ./. f.37,- per ha.
(39 bedrijven).

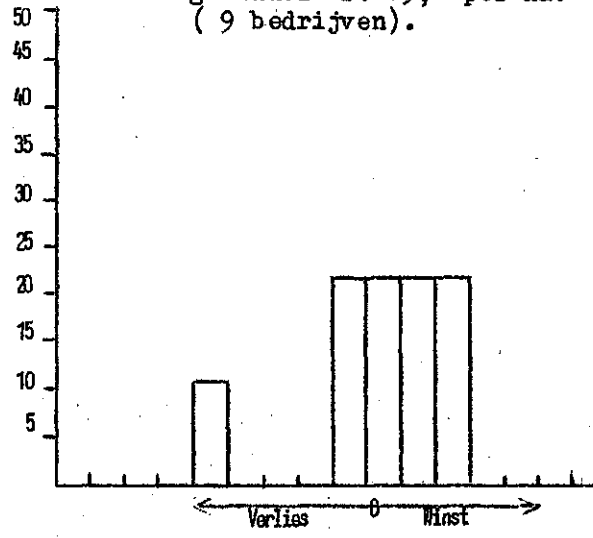
Aantal bedr.
in % van het
totale aantal

Overijssels Weidegebied
gemiddeld f.40,- per ha.
(11 bedrijven).

Aantal bedr.
in % van het
totale aantal

Friesland De Wouden
gemiddeld f. 19,- per ha.
(9 bedrijven).

400-450 350-400 300-350 250-300 200-250 150-200 100-150 50-100 0-50 0-50 50-100 100-150 150-200 200-250 250-300 300-350

GULDENS PER HA

400-450 350-400 300-350 250-300 200-250 150-200 100-150 50-100 0-50 0-50 50-100 100-150 150-200 200-250 250-300 300-350

GULDENS PER HA

TOELICHTING OP DE BEREKENING VAN DE VERMOEDELIJKE KOSTPRIJS
VAN DE MELK VOOR HET JAAR 1 NOVEMBER 1948 - 1 NOVEMBER 1949
IN DE VOORNAAMSTE PRODUCTIEGEBIEDEN VAN ONS LAND ONDER
NORMALE WEERSOMSTANDIGHEDEN.

Inleiding.

De gegevens waarover beschikt kon worden, voor de opstelling van de berekening voor de periode 1 November 1948 - 1 November 1949 omvatten thans de cijfers van de boekjaren 1946/'47 en 1947/'48.

Alvorens over te gaan tot de berekening van de vermoedelijke kostprijs voor het jaar 1948/'49 moest de vraag opgelost worden, of deze berekening volledig gebaseerd moest worden op de resultaten van beide boekjaren of, dat een juistere gang van zaken zou zijn, de berekening in hoofdzaak te baseren op de gegevens van het boekjaar 1947/'48, op enkele punten aangevuld met gegevens over het jaar 1946/'47.

Om verschillende redenen hebben wij gemeend de laatste methode te moeten kiezen. Wat betreft de hoogte van de kosten vertonen de gegevens van het boekjaar 1947/'48 nog een stijging. Deze stijging wordt voornamelijk veroorzaakt door de stijging van de lonen welke heeft plaats gevonden en de verruiming van de kunstmestpositie. Het pachtniveau blijkt in sommige gebieden nog iets verhoogd te zijn, terwijl ook de kosten van ziektebestrijding in enkele gebieden iets hoger liggen. Al deze merendeels geringe wijzigingen veroorzaken, dat de gegevens over het jaar 1947/'48 vrijwel zeker een beter beeld zullen geven van de vermoedelijke toestand voor het jaar 1948/'49 in vergelijking met die over 1946/'47.

Waar de gegevens over het jaar 1946/'47 echter zonder bezwaar tevens gebruikt konden worden, is dit in de berekening geschiedt.

A Toelichting op de gebruikte basiscijfers en berekening van de wijzigingscoëfficiënten.

1 a Loon.

Aan de beoordeling van de loonkosten werd voor het boekjaar 1947/'48 veel aandacht besteed. De betaalde lonen werden zorgvuldig geanalyseerd, waarna de uitbetaalde weeklonen voor de vaste arbeiders-veeverzorgers vergeleken konden worden met de contractueel vastgestelde weeklonen. De loonkosten per ha, vallen in de verschillende gebieden in de volgende bestanddelen uiteen.

	Friesland Klei + veen	Noord- Holland	Zuid-Holland		Over- ijssels weidegeb.	Fries- land de Wouden
			Cons.melk- gebied	zelfka- zend geb.		
1. Loon boer	87,43	139,26	106,17	130,91	90,36	115,50
2. Loon gezinsleden	41,33	77,54	41,37	61,79	84,11	23,77
3. Betaald loon	111,00	87,80	125,03	86,22	77,45	87,12
4. Niet ingehouden loonbel. + ziekenfonds	3,95	3,46	3,74	2,74	7,03	5,16
Totaal loon per ha	243,71	308,06	276,31	281,66	258,95	231,55

De door boer en gezinsleden verrichte niet betaalde arbeid werd gewaardeerd tegen de voor de verschillende gebieden geldende basisuurlonen voor vakarbeiders. Als maximumbedrag dat per persoon in de kosten werd opgenomen, werd in 't algemeen aangehouden het jaarloon van de vaste arbeider veeverzorger in het betreffende gebied. Alleen in die gevallen, waarin het bedrijf te kampen had met een tekort aan arbeid, werd van dit maximum naar boven afgeweken. Door vergelijking van de loonbedragen per ha, zijn op dit punt sterk afwijkende bedrijven opgespoord; in een dergelijk geval is de loonpost buiten het gemiddelde van de streek gehouden. De betaalde loonkosten werden opgenomen voor het werkelijk betaalde loon vermeerderd met de geldswaarde van de verstrekte emolumenten.

De door de boer betaalde loonbelasting en ziekenfondspremie welke ten laste van de arbeiders hadden moeten komen, maar niet op diens loon werd ingehouden, is als een afzonderlijke post in de loonkosten opgenomen.

Van de betaalde loonkosten aan de vaste arbeiders veeverzorgers in de verschillende gebieden kan het volgende overzicht gegeven worden.

	Friesland Klei+ Veen	N.Hol- land	Zuid-Holland		Overijssels Weidege- bied	Fries- land de Wouden
			Cons.melk- gebied	zelfka- zend ge- bied		
Aantal waargenomen arbeiders	63	9	20	23	6	4
Aantal loonweken	3195,5	453	1019	1086	269	180,5
Loon in geld	130.064,06	18.271,94	38.279,60	37.658,88	11.277,03	7.699,50
Berekend v.kost en inwoning	7.423,20	265,—	3.979,90	3.075,60	2.028,40	—
Berekend v.over.emolumenten	3.532,68	3.123,43	4.156,86	3.888,64	409,14	—
Totaal loon	141.019,94	21.660,37	46.416,36	44.623,12	13.714,57	7.699,50
Loon per week	44,13	47,82	45,55	41,09	50,98	42,66

De loonkosten uit het boekjaar 1947/'48, werden met behulp van wijzigingscoëfficiënten omgerekend voor de toekomstige productieperiode. Deze wijzigingscoëfficiënten werden als volgt berekend.

- a Voor het ingecalculerde loon voor boer en gezinsleden werden de wijzigingscoëfficiënten gebaseerd op het verloop van de basisuurlonen voor vakarbeiders.

	uurloon 1947/'48	uurloon 1948/'49	Wijzigings- coëfficiënt
Noord-Holland; Delf- en Schieland	70 ct	72 ct	1,03
Rijnland; Zelfkazend gebied Z-Holland	67 ct	70 ct	1,04
Friesland; Overijssels weidegebied	64 ct	68 ct	1,06

De uurlonen voor het jaar 1948/'49 werden ontleend aan het bindende loonadvies van het College van Rijksbemiddelaars van 4 Mei 1948.

- b Voor het betaalde loon werden de wijzigingscoëfficiënten berekend door het betaalde weekloon van de vaste-arbeider veeverzorgers te vergelijken met het contractueel vastgestelde weekloon, vermeerderd met een bedrag van f.1,- per week als gemiddelde toeslag voor oogstwerkzaamheden.

De bijzondere moeilijkheid deed zich hierbij voor, dat de contractueel vastgestelde weeklonen nog niet goedgekeurd zijn door het College van Rijksbemiddelaars.

Bij de berekening werd aangenomen dat de tot standgekomen overeenkomsten, voorzover deze niet duidelijk afwijken van het bovengenoemde loonadvies, te zijner tijd van kracht zullen worden. In de C.A.O. voor Noord-Holland werd van bovengenoemd advies afgeweken. Het vermoedelijke weekloon werd daar berekend door het voor het contractjaar 1947/'48 geldende weekloon te vermenigvuldigen met $72/70$ dus $f.45,50 \times 72/70 = f.46,70$ (afgerond f.47,-). Voor het gebied Rijnland, waar als gevolg van het ontbreken van overeenstemming geen Collectieve Arbeidsovereenkomst is afgesloten, werd het vermoedelijke weekloon voor het gebied Delf- en Schieland aangehouden. Het resultaat van deze berekening kan als volgt worden samengevat:

	Betaald loon volgens boekhouding 1947/'48	Vermoedelijk contractloon 1948/'49 (incl.toesl.)	Wijzigings- coëfficiënt
Friesland (klei + veen)	44,13	46,50	1,05
Noord-Holland	47,82	48,00	1,00
Zuid-Holland, cons.-melkgebied	45,55	46,00	1,01
Zuid-Holland zelfkazend gebied	41,09	44,00	1,07
Overijssels Weidegebied	50,98	47,00	0,92
Friesland (de Wouden)	42,66	46,50	1,09

- c Het kostenbedrag voor niet op het loon ingehouden loonbelasting en ziekenfondspremie werd niet in de kosten voor de toekomstige productieperiode opgenomen.

De berekende loonkosten voor de periode November 1948 - November 1949 zijn samengevat in onderstaande tabel.

	Friesland klei + veen	Noord- Holland	Zuid Holland		Overijssels Weide- gebied	Friesland de Wouden
			Cons.melk- gebied	zelfka- zend geb.		
Loon boer	92,68	143,44	110,42	136,15	95,78	122,43
Loon gezinsleden	43,81	79,87	43,02	64,26	89,16	25,20
Betaald loon	116,55	87,80	126,28	92,26	71,25	94,96
Totaal loon per ha	253,04	311,11	279,72	292,67	256,19	242,59

1 b Sociale lasten.

De sociale lasten werden berekend in een percentage van het loon volgens onderstaande specificatie:

	Werkgever	Werknemer	Totaal
Ziekengeldverzekering	2 %	1 %	3 %
Ongevallenverzekering	1,8 %		1,8 %
Invaliditeitsverzekering	1,3 %		1,3 %
Kinderbijslag	6 %		6 %
Ziekenfondsenbesluit	1,9 %	1,9 %	3,8 %
Vereveningsheffing	4,5 %		4,5 %
Totaal	17,5 %	2,9 %	20,4 %

Alleen het percentage dat ten laste van de werkgever komt (17,5%) werd in de kosten opgenomen.

Bij de berekening van de arbeidskosten werd geen rekening gehouden met de invloed van de invoering van de bedrijfspensioenverzekering en de wachtgeld- en werkloosheidsverzekering op deze kosten, aangezien thans nog geenszins vaststaat wanneer deze regelingen definitief ingevoerd zullen worden.

2. Veevoeder.

a Krachtvoeder.

Deze kostenpost werd in de verschillende gebieden geanalyseerd in de volgende onderdelen:

	Friesland klei + veen	Noord- Holland	Zuid-Holland		Overijssels weidegeb.	Friesland de Wouden
			cons.melk- gebied	zelfkazend gebied		
a <u>Krachtvoeder.</u>						
1 Mengvoerders	61,60	66,51	90,30	75,07	49,31	50,38
2 Granen	1,07	2,59	1,34	—	2,68	1,98
3 Overige soorten	8,30	0,51	6,81	2,06	0,63	0,10
4 Kosten grasdrogen	8,05	—	1,98	7,43	0,93	—
Totaal	79,02	69,61	100,43	84,56	53,55	52,46

1. Mengvoeders.

Voor de komende productieperiode zullen in verband met een subsidievermindering op geïmporteerde veeoekken de prijzen waartegen de mengvoedergrondstoffen aan de industrie worden verstrekt, gemiddeld 5% hoger liggen t.o.v. het jaar 1947/'48. De prijswijzigingscoëfficiënt is derhalve 1,05. De vooruitzichten betreffende krachtvoerdersvoorziening gedurende de stalperiode 1948/'49 zijn thans nog onzeker. Een beslissing t.a.v. de voorgenomen verhoging van de te verstrekken rantsoenen is nog niet genomen. Zodra deze beslissing bekend is, zal getracht worden in een aparte bijlage de invloed hiervan op de kosten en de opbrengsten te berekenen.

2 en 3. Granen en overige soorten.

Deze kostenbedragen zijn voor het jaar 1948/'49 onveranderd overgenomen uit de gegevens van het jaar 1947/'48. Het prijspeil van de voedergranen heeft geen wijziging ondergaan, ditzelfde is ook aangenomen voor de overige krachtvoerderssoorten, welke betrekking hebben op mineralen, Waalse bonen, grasmeel enz.

4. Kosten grasdrogen.

Volgens verkregen inlichtingen van een aantal grasdrogerijen in de provincie Zuid-Holland en de Vereniging voor Coöperatieve Grasdrogerijen (V.C.G.) te Leeuwarden zullen de tarieven per 100 kg gedroogd product voor het jaar 1948/'49 niet afwijken van de voor het droogseizoen 1947 geldende tarieven. Weliswaar bestaat de verwachting dat de te drogen hoeveelheid groter zal worden t.o.v. het jaar 1947, waardoor deze kosten zullen stijgen, maar daar staat tegenover dat indien meer gedroogd gras beschikbaar komt, op de aankoop van krachtvoeder bespaard kan worden. In verband hiermede is er geen correctie op de kosten grasdrogen aangebracht.

De berekening van de krachtvoederkosten voor het jaar 1948/'49 is samengevat in onderstaande tabel.

	omrek. coëff.	Fries- land klei + veen	Noord- Holland	Zuid-Holland		Over- ijssels Weide- gebied	Friesland De Wouden
				Cons. melk- gebied	Zelfka- zend ge- bied		
Krachtvoeder:							
1. mengvoeders	105	64,68	69,84	94,82	78,82	51,78	52,90
2. granen	100	1,07	2,59	1,34	-, -	2,68	1,98
3. overige soorten	100	8,30	0,51	6,81	2,06	0,63	0,10
4. kosten grasdrogen	100	8,05	-, -	1,98	7,43	0,93	-, -
Totaal		82,10	72,94	104,95	88,31	56,02	54,98

b. en d. Ruwvoeder en Stro en Strooisel.

Deze kosten werden voor het jaar 1 Mei 1947 - 1 Mei 1948 nader gespecificeerd in de hiernavolgende tabel. Ter vergelijking wordt hierbij tevens vermeld voor de vergelijkbare gebieden, de cijfers over het jaar 1 Mei 1946 - 1 Mei 1947, met de voor dat jaar toegepaste aftrekpost voor extra voederverbruik in verband met de strenge winter 1946/'47.

Overzicht van de ruwvoederkosten over het jaar 1 Mei 1947 - 1 Mei 1948.

	Friesland klei + veen	Noord- Holland	Zuid- Holland		Overijssels Weidegebied	Fries- land De Wouden
			Cons.melk- gebied	Zelfkazend gebied		
<u>Ruwvoeder</u>						
1. Ruwvoeder uit voorraad	2,09	0,58	0,17	-,-	-,-	-,-
2. Voederbieten aangekocht	26,14	19,83	6,73	11,79	2,34	4,28
3. " eigen bedrijf	1,32	47,64	7,01	1,42	8,66	0,56
4. Bietenkoppen + loof	6,66	11,80	10,98	10,80	-,-	0,66
5. Voederaardappelen	8,59	10,55	10,45	23,56	9,90	1,93
6. Schillen	-,-	-,-	46,12	-,-	-,-	-,-
7. Spruitenstokken + witlof- wortels	-,-	5,19	20,60	13,70	-,-	-,-
8. Pulp	4,34	3,29	11,50	12,70	-,-	2,74
9. Bloembollen	0,18	-,-	12,23	-,-	-,-	-,-
10. Aardappelvezels	5,34	-,-	8,65	3,99	-,-	10,05
11. Bostel en spoeling	0,36	20,09	51,82	-,-	-,-	-,-
12. Aangekocht hooi	2,48	3,27	0,53	2,14	11,41	-,-
13. Diversen	2,06	1,03	8,44	6,27	0,45	-,-
Subtotaal 1947/'48	59,56	123,27	195,23	86,37	32,76	20,22
<u>Stro en Strooisel</u>						
1. Graanstro aangekocht	18,33	22,07	18,02	22,75	4,67	14,85
2. " eigen bedrijf	0,13	1,36	0,48	0,06	1,72	1,27
3. Erwt en bonenstro	0,50	-,-	3,33	3,49	-,-	0,05
4. Zand, turfstrooisel enz.	1,36	2,24	1,57	2,14	0,08	0,14
Subtotaal 1947/'48	20,32	25,67	23,40	28,44	6,47	16,31
Totaal 1947/'48	79,88	148,94	218,63	114,81	39,23	36,53

Overzicht van de ruwvoederkosten over het jaar 1 Mei 1946 - 1 Mei 1947.

	Friesland klei + veen	Noord- Holland	Zuid - Holland	
			Cons.melk gebied	Zelfkazend gebied
<u>Ruwvoeder</u>				
1. Ruwvoeder uit voorraad	16,-	8,62	7,73	12,78
2. Voederbieten aangekocht	26,10	18,46	7,85	19,53
3. " eigen bedrijf	1,09	53,33	20,15	7,18
4. Bietenkoppen + loof	2,08	3,41	3,85	3,88
5. Voederaardappelen	5,35	6,-	9,22	23,93
6. Schillen	-, -	0,59	30,33	-, -
7. Spruitenstokken en witlofwortels	-, -	0,96	5,87	5,89
8. Pulp	1,10	-, -	24,46	8,37
9. Bloembollen	1,33	5,47	16,24	5,39
10. Bostel en spoeling	0,03	11,87	48,87	4,72
11. Aangekocht hooi	6,50	2,07	0,28	3,04
12. Diversen	6,32	3,21	6,38	0,88
Subtotaal 1946/'47	65,90	113,99	181,23	95,59
<u>Stro en Strooisel</u>				
1. Graanstro aangekocht	17,36	23,25	26,09	26,12
2. " eigen bedrijf	0,34	2,17	1,10	0,01
3. Erwt en bonenstro	0,51	0,48	2,01	2,01
4. Zand, turfstrooisel enz.	1,35	1,84	3,24	3,24
Subtotaal 1946/'47	19,56	27,74	31,38	31,38
Totaal 1946/'47	85,46	141,73	212,61	126,97
Aftekort wegens extra voederverbruik	8,26	19,38	35,42	32,15
Totaal 1946/'47	77,20	122,35	177,19	94,82

Wanneer men de totale werkelijke kosten (zonder aftrek) in de beide jaren vergelijkt, dan is het verschil in geld zeer gering. Het prijspeil voor het jaar 1947/'48 lag echter hoger, zodat de aangekochte quantiteiten in het jaar 1947/'48 gedaald zijn t.o.v. 1946/'47.

De invloed van de abnormale weersomstandigheden op de ruwvoederkosten.
Het boekjaar Mei 1947 tot Mei 1948 omvat tengevolge van de afwijkende weersomstandigheden een periode, welke niet tot de normale is te rekenen. De invloed van het weer komt vooral in de hoogte van de ruwvoederkosten, de melkproductie en de opbrengst van de veeverkopen tot uitdrukking. In het hierna volgende gedeelte zal de invloed van het weer op de ruwvoederkosten worden nagegaan.

Tengevolge van de strenge winter van 1946/'47 kon het rundvee pas zéér laat naar de wei. In het bijzonder valt voor Friesland de aanvang van de weideperiode na 1 Mei, zodat nog extra stalvoederkosten tengevolge van de strenge winter in de kosten van 1947/'48 zijn opgenomen.

De conditie waarin het vee in het begin van de weideperiode verkeerde, was tengevolge van de moeilijke voederpositie van de voorafgaande winter dan ook op de meeste bedrijven beneden normaal. Ongetwijfeld heeft dit ook invloed gehad op de melkproductie gedurende de eerste tijd van de weideperiode. De hoogste verliep in 1947 voorspoedig en hoewel wat betreft hoeveelheid niet overmatig groot, was de gemiddelde kwaliteit zéér goed. De droogteinvloed deed zich pas daarna, vooral in de maanden Juli en Augustus gelden. Uit een grafiek van de bij de fabrieken geleverde hoeveelheid melk blijkt, vanaf + 21 Juni een duidelijke daling van de productie t.o.v. 1946 aanwezig te zijn. De hoeveelheid beschikbaar gras werd gedurende deze maanden op verschillende bedrijven zo gering, dat in de weide bijgevoerd moest worden. Deze droogteinvloed variëert echter van bedrijf tot bedrijf en van streek tot streek zéér sterk. Vooral de hooggelegen kleigronden leden ernstig, terwijl de laaggelegen veengronden in veel mindere mate deze nadelige invloed ondervonden. Deze verschillen komen ook duidelijk bij de hoeveelheid geproduceerde melk naar voren. In die gebieden, (speciaal Friesland) waar men gewend is, om een gedeelte van het nagras in de vorm van kuilgras voor voeder te bestemmen, was dit door de droogte dan ook niet mogelijk. Hiertegenover staat echter, dat het najaar van '47 tot in de winter zéér gunstig was. Het melkvee en in het bijzonder de pinken, bleven abnormaal lang buiten, waardoor weer op de ruwvoederuitgaven bespaard kon worden. Ook het voorjaar van 1948 was zeer gunstig, zodat het vee reeds vroeg in de weide kon. In zoverre de begin- en einddatum van de weideperiode in 1946 en 1947 bekend was, worden deze ook vermeld.

OVERZICHT VAN DE GEMIDDELDE DUUR DER WEIDEPERIODE IN 1946 EN 1947.

	1946			1947		
	In de weide	Uit de weide	Aantal weidedagen	In de weide	Uit de weide	Aantal weidedagen
<u>Friese Kleiweide</u>						
Melkkoeien	5 Mei	24 Oct.	172	7 Mei	6 Nov.	183
Kalveren	-	-	187	7 "	12 "	189
Pinken	-	-	210	27 Apr.	19 "	206
<u>Friese Veenweide</u>						
Melkkoeien	3 Mei	28 Oct.	178	8 Mei	4 Nov.	180
Kalveren	-	-	174	9 "	4 "	179
Pinken	-	-	213	26 Apr.	20 "	208
<u>Z.Holl. Rijnland, Delf- en Schieland</u>						
Melkkoeien	15 Apr.	27 Oct.	197	28 Apr.	12 Nov.	198
Kalveren	-	-	197	5 Mei	27 "	206
Pinken	-	-	197	14 Apr.	3 Dec.	232
<u>Z.Holland Krimpenerwaard</u>						
Melkkoeien	-	-	202	2 Mei	18 Nov.	200
Kalveren	-	-	194	5 "	18 "	197
Pinken	-	-	220	27 Apr.	26 "	213
<u>Z.Holl. W.Friesl., Drecht. l., Droogmakerijen</u>						
Melkkoeien	-	-	197	7 Mei	12 Nov.	190
Kalveren	-	-	200	6 "	21 "	196
Pinken	-	-	203	2 "	24 "	206
<u>Friese Wouden</u>						
Melkkoeien	6 Mei	20 Oct.	167	13 Mei	29 Oct.	169
Kalveren	-	-	174	11 "	13 Nov.	186
Pinken	-	-	216	24 Apr.	24 "	214

Uit dit overzicht blijkt, dat in de meeste streken de weideperiode in 1947 gemiddeld langer geweest is dan in 1946. De veengronden van Friesland en de Krimpenerwaard vertonen weinig verandering in de duur van de weidegang. De datum van het opstallen in de herfst wordt hier namelijk niet in de eerste plaats door de temperatuur bepaald. Bij het stijgen van de vochtigheid is hier het gevaar zeer groot, dat de graszode stuk wordt getrapt. Daar juist deze veengronden door de droogte weinig geleden hebben, zijn hier gedurende de zomerperiode ook nagenoeg géén extra voederkosten gemaakt. Voor de andere gebieden is gemiddeld aangehouden, dat de eventuele hogere ruwvoederkosten weer genivelleerd zijn door de langere duur van de weideperiode.

De ruwvoeder- en stro en strooiselkosten voor de komende productieperiode 1948/'49 zijn in verband met het bovenstaande berekend uit de bedragen over het jaar 1947/'48. De prijzen gedurende de stalperiode 1947/'48 waren zeer hoog. De volgende gemiddelde prijzen golden in de verschillende gebieden voor de belangrijkste ruwvoerders.

<u>a. Voederbieten</u>	Friesland	f. 38,-
	Noord-Holland	f. 29,-
	Zuid-Holland Rijnland	f. 38,-
	Zuid-Holland Delf-en Schieland	f. 30,-
	Zuid-Holland Krimpenerwaard	f. 33,-
	Overijssels weidegebied	f. 31,-
<u>b. Voeraardappelen</u>	Friesland	f. 6,-
	Noord-Holland	f. 5,75
	Zuid-Holland Rijnland	f. 6,40
	Zuid-Holland Delf-en Schieland	f. 6,40
	Zuid-Holland Krimpenerwaard	f. 6,75
	Overijssels weidegebied	f. 6,40
<u>c. Graanstro</u>	Friesland	f. 48,-
	Noord-Holland	f. 45,-
	Zuid-Holland Rijnland	f. 50,-
	Zuid-Holland Delf-en Schieland	f. 45,-
	Zuid-Holland Krimpenerwaard	f. 51,-
	Overijssels weidegebied	f. 45,-

De ruwvoedermiddelen afkomstig uit het eigen bedrijf werden als volgt gewaardeerd.

Voederbieten f. 18,- tot f. 25,- per 1000 kg (naar gelang de kwaliteit)

Voederaardappelen f. 4,- per 100 kg.

Graanstro (ongeperst) f. 27,- per 1000 kg.

Het prijspeil van de ruwvoedermiddelen voor de komende stalperiode is thans nog onzeker. De ruime ruwvoederwinning op eigen bedrijf in de zomer van 1948 zal vrijwel zeker de vraag naar aanvullend ruwvoeder voor de komende stalperiode doen dalen. Daartegenover staat, dat het aanbod in 't algemeen en in 't bijzonder van voederaardappelen ook ruimer zal zijn.

In verband met deze gunstige vooruitzichten werd door ons rekening gehouden met een vermoedelijke daling van de prijzen van de ruwvoedermiddelen met 20% ten opzichte van het jaar 1947/'48. Deze daling werd niet aangenomen voor de volgende ruwvoedermiddelen:

1. Ruwvoeder uit voorraad.

Deze kosten hebben namelijk betrekking op verbruikte voorraden hooi en kuilvoeder, welke gewaardeerd zijn tegen de genormaliseerde kostprijzen van resp. f. 55,- en f. 22,-

2. Bostel en spoeling.

Deze afvalproducten van de industrie zullen op grond van ingewonnen inlichtingen geen prijswijziging ondergaan.

3. Graanstro.

De prijzen van graanstro zijn thans nog onzeker.

Bij de eerste aankopen schommelde de prijs af-boerderij welke de strohandel betaalde van f.30,-/f.35,- per 1000 kg. Vermeerderd met gemiddeld f. 16,- voor vracht en handelsmarge wordt dan de gemiddelde verbruiksprijs f. 46,-/f.51,- per 1000 kg.

Deze prijzen liggen vrijwel op hetzelfde peil als die welke in het jaar 1947/'48 in de verschillende gebieden betaald zijn. In verband hiermede werden de aankoopkosten voor graanstro en de kosten van verbruikt graanstro afkomstig van het eigen bedrijf voor het jaar 1948/'49 ongewijzigd overgenomen uit het boekjaar 1947/'48. De herberekening van de ruwvoeder- en stro en strooiselkosten voor het jaar 1948/'49 is samengevat in onderstaande tabel.

	Wijzi- gings coëffi- cient	Fries- land Klei + veen	Noord- Hol- land	Zuid-Holland		Over- ijssels Weide- gebied	Fries- land De Wouden
				Cons. melk- gebied	Zelfka- zend ge- bied		
1. Ruwvoeder uit voorraad	1,00	2,09	0,58	0,17	-, -	-, -	-, -
2. Bostel en spoeling	1,00	0,36	20,09	51,82	-, -	-, -	-, -
3. Overige ruwvoedermiddelen	0,80	45,68	82,07	114,5	69,10	26,21	16,17
Subtotaal		48,13	102,74	166,57	69,10	26,21	16,17
Stro en Strooisel							
1. graanstro aangekocht	1,00	18,33	22,07	18,02	22,75	4,67	14,85
2. " eigen bedrijf	1,00	0,13	1,36	0,48	0,06	1,72	1,27
3. erwten en bonenstro	0,80	0,40	-, -	2,66	2,79	-, -	0,04
4. zand, turfstrooisel enz.	1,00	1,36	2,24	1,57	2,14	0,08	0,14
Subtotaal		20,22	25,67	22,73	27,74	6,47	16,30
Totaal 1948/'49		68,35	128,41	189,30	96,84	32,68	32,47

c. Melkproducten: De analyse van deze post is als volgt:

	Friesland Klei + Veen	Noord- Hol- land	Zuid-Holland		Over- ijssels Weidegeb.	Friesland De Wouden
			Cons. melkgeb.	Zelfka- zendgeb.		
1. Volle melk	44,48	40,65	23,18	24,33	21,57	22,50
2. Onder- en karnemelk	19,02	14,63	3,20	3,92	23,93	12,34
3. Wei en spoeling	9,18	2,44	0,65	6,86	1,99	6,03
4. Melkpoeder	-, -	0,38	4,34	0,21	-, -	-, -
Totaal	72,68	58,10	31,37	35,32	47,49	40,87

Deze kosten omvatten de uitgaven voor aangekochte melkproducten en de waarde van de in eigen bedrijf voortgebrachte volle melk en melkproducten welke aan het rundvee vervoerd werden.

In onderstaande tabel is aangegeven het aantal vervoerde kg volle melk waarop de kostenbedragen in de verschillende gebieden betrekking hebben en de daaruit voortvloeiende gemiddelde prijs per kg melk.

	Kosten volle melk per ha	Vervoerde kg volle melk	Waardering per kg
Friesland (klei + veen)	f. 44,48	217 kg	20,5 ct
Noord-Holland	" 40,65	213 "	19,1 "
Zuid-Holland (cons.melkgebied)	" 23,18	134 "	17,3 "
Zuid-Holland (zelfkazend gebied)	" 24,33	137 "	17,7 "
Overijssels Weidegebied	" 21,57	122 "	17,7 "
Friesland (De Wouden)	" 22,50	115 "	19,6 "

In de berekening voor de periode 1 November 1948 - 1 November 1949 werden bovengenoemde hoeveelheden vermenigvuldigd met de thans geldende melkprijs op basis van 18,3 ct per kg melk met 3,3% vet. Het resultaat van deze berekening is hieronder samengevat.

	Vervoerde kg volle melk	Gemiddelde vetgehalte	Melk- prijs	Kosten per ha
Friesland (klei + veen)	217 kg	3,83 %	21,2 ct	46,00
Noord-Holland	213 "	3,53 %	19,6 "	41,75
Zuid-Holland (cons.melkgebied)	134 "	3,36 %	18,6 "	24,92
Zuid-Holland (zelfkazend gebied)	137 "	3,41 %	18,9 "	25,89
Overijssels Weidegebied	122 "	3,56 %	19,7 "	24,03
Friesland (De Wouden)	115 "	3,78 %	21,- "	24,15

De kostenbedragen voor de overige melkproducten zijn voor de toekomstige productieperiode onveranderd overgenomen. De mogelijkheid bestaat volgens verkregen inlichtingen van het Bedrijfschap voor Zuivel dat de terugleveringsprijs voor onder- en karnemelk verhoogd wordt.

De invloed van één cent prijsverhoging op de kostprijs van de melk in de verschillende gebieden is hieronder berekend. In deze berekening is aangenomen, dat deze verhoging ook zal gelden voor het product melkpoeder.

	Friesland Klei + Veen	Noord- Holl.	Zuid - Cons.melk- gebied	Holland Zelfka- zend geb.	Overijss. Weide- gebied	Fries- land De Wouden
Kosten boekjaar 1947/'48	19,02	15,01	7,54	4,13	23,93	12,34
Kosten bij prijsverhoging met 25%	23,78	18,76	9,43	5,16	29,91	15,43
Kostenstijging per ha	4,76	3,75	1,89	1,03	5,98	3,09
Melkproductie per ha	3752 kg	4400 kg	4900 kg	4140 kg	3560 kg	2004 kg
Melkvetproductie per ha	143 "	158 "	105 "	141 "	127 "	110 "
Invloed per 100 kg melk	f. 0,13	f. 0,09	f. 0,04	f. 0,02	f. 0,17	f. 0,11
Invloed per kg melkvet	" 0,03	" 0,02	" 0,01	" 0,01	" 0,05	" 0,03

3. Meststoffen.

a. Stikstofmeststoffen.

Volgens de verwachtingen van het Kunstmestdistributiebureau zullen de stikstoftoewijzingen voor weidebedrijven voor het jaar 1948/'49 vermoedelijk gelijk zijn aan die voor het jaar 1947/'48 nl. 30 kg N per ha grasland en 20 kg N per 1000kg gedroogd gras. De prijzen voor stikstofmeststoffen zullen een verlaging van 1% ondergaan in verband met het vervallen van de retributies ten bedrage van 1 ct per kg zuivere stikstof. De kostenbedragen per ha over het boekjaar 1947/'48 zijn voor de berekening voor het jaar 1948/'49 in verband hiermede met 1% verlaagd.

b. Fosforzuurmeststoffen.

Deze meststoffen waren gedurende het jaar 1947/'48 vrij verkrijgbaar. De groothandelsprijzen, genoteerd door het Centraal Bureau te Rotterdam liggen thans nog op hetzelfde peil, terwijl ook voor de toekomst geen wijziging verwacht wordt. De kosten per ha zijn in verband hiermede voor het jaar 1948/'49 gelijk verondersteld aan die uit het boekjaar 1947/'48.

c. Kalimeststoffen.

Gedurende het boekjaar 1947/'48 werden geen kalitoewijzingen verstrekt. De uitgestrooide hoeveelheden zijn waarschijnlijk afkomstig van de bouwlandtoewijzingen. Voor de periode 1 Nov. 1948 - 1 Nov. 1949 zal vermoedelijk worden toegewezen 20 kg zuivere K_2O per ha grasland met uitzondering van de zeekleigronden.

In aanmerking voor deze toewijzing komen derhalve in Friesland het Veengebied en De Wouden; in Zuid-Holland het Zelfkazend gebied (Krimpenerwaard). Ook in het consumptiemelkgebied van Zuid-Holland komen alle bedrijven voor deze toewijzing in aanmerking. De grondsoort in dit gebied is overwegend kleiveen en veen. Het Friese kleigebied, de bedrijven in Noord-Holland en het Overijssels Weidegebied zijn gelegen op zeekleigronden en komen als zodanig dus niet in aanmerking voor deze kaliverstreking. De gemiddelde verbruikersprijs per kg K_2O bedraagt voor kalimeststoffen 35 ct per kg.

Voor die gebieden waarvoor geen toewijzing wordt verstrekt, werden de kosten in het boekjaar 1947/'48 aangehouden. De kosten van kalimeststoffen bedragen dus in de verschillende gebieden.

Friesland (klei + veen) : f. 7,- : 2 = f. 3,50 per ha.	
Noord-Holland (volgens boekhouding) = f. 0,70 " "	
Zuid-Holland (consumptiemelkgebied) = f. 7,- " "	
Zuid-Holland (zelfkazend gebied) = f. 7,- " "	
Overijssels Weidegebied (volgens boekhouding) = f. 0,78 " "	
Friesland (De Wouden) = f. 7,- " "	

d. Overige meststoffen.

Deze kosten hebben betrekking op aangekochte gemengde meststoffen, aangekochte stalment, compost enz. De kosten zijn voor het jaar 1948/'49 onveranderd overgenomen uit de gegevens over het jaar 1947/'48.

4. Kosten van de grond.

a. Pacht en weidegeld.

In deze post zijn begrepen de werkelijk betaalde kosten voor pacht en weidegeld. Voorzover de huur voor de woning(en) in deze pacht som was begrepen, is op de pacht deze huurwaarde in mindering gebracht. Voorzover het eigenaarsbedrijven betreft werd een pacht in rekening gebracht welke als geldend voor de betreffende bedrijven werd opgegeven door de Rijkslandbouwvoorlichtingsdienst.

De splitsing van deze kosten in die voor pacht en weidegeld is hieronder weergegeven.

	Friesland Klei + Veen	Noord- Holland	Zuid - Holland		Overijssels Weide- gebied	Friesland De Wouden
			Cons.melk- gebied	Zelfkazend- gebied		
Pacht Weidegeld	101,65 3,28	106,16 5,46	89,51 4,97	92,77 1,44	99,71 2,27	74,85 -,
Pacht + weidegeld	104,93	111,62	94,48	94,21	101,98	74,85

De in het boekjaar 1947/'48 berekende kosten voor pacht en weidegeld zijn in de berekening voor 1948/'49 onveranderd overgenomen, aangezien geen wijziging van het pachtpeil te verwachten is.

b. Onderhoud gebouwen, erf, wegen enz. voor rekening van de pachter.

Deze kostenfactor bestaat in hoofdzaak uit betaalde onderhoudskosten voor de bedrijfsgebouwen, bruggen, dammen en aankoop van grondstoffen ten dienste van dit onderhoud. Een algemeen indexcijfer voor deze kosten is niet samen te stellen in verband met het sterk gevarieerde karakter van deze uitgaven.

In de berekening is aangenomen dat deze onderhoudskosten welke voor het boekjaar 1947/'48 nog een kleine stijging ondergingen t.o.v. het boekjaar 1946/'47 op dit peil zullen blijven gedurende het jaar 1948/'49.

c. Drainagemateriaal.

In dit kostenelement zijn de aankoopkosten van draineerbuizen begrepen.

Volgens verkregen inlichtingen zal de prijs van draineerbuizen geen noemenswaardige wijziging ondergaan. De kosten per ha zijn voor het jaar 1948/'49 ongewijzigd overgenomen uit het boekjaar 1947/'48.

3. Kosten werktuigen.

Van deze kosten kan de volgende specificatie gegeven worden.

	Friesland Klei + Veen	Noord- Hol- land	Zuid - Holland		Overijss. Weide- gebied	Friesland De Wou- den
			Cons.melk- gebied	Zelfkazend- gebied		
a. Onderhoud werktuigen en aanschaffing gereedschappen	23,37	22,10	23,78	25,42	23,37	22,27
b. Afschrijving werktuigen	12,68	12,71	14,94	16,33	9,87	13,60
c. Rente werktuigen	5,02	5,05	6,29	6,17	3,60	5,32
Totale kosten werktuigen	41,07	39,86	45,01	47,92	36,84	41,19
Onderhoud enz. 1946/'47	16,75	20,16	23,65	20,59	.	.

a. Onderhoud werktuigen en aanschaffing gereedschappen.

Van deze kosten zijn in de tabel tevens opgenomen de kostenbedragen welke over het jaar 1946/'47 werden berekend in de vergelijkbare gebieden.

In het algemeen vertonen deze kosten een geringe stijging. Deze hangt vooral samen met de toegenomen mechanisatie. Ook de aankoopkosten voor benzine en olie voor autottractors en jeeps zijn op deze berekening geboekt. In verband hiermede zijn de kosten berekend in het boekjaar 1947/'48 aangehouden als vermoedelijke kosten voor het jaar 1948/'49.

Oudere stieren en mestvee werden gewaardeerd tegen de door de deelnemer opgegeven waarde. De gemiddelde waarde van de paardenstapel op de bedrijven werd berekend aan de hand van de volgende prijzen.

Werkpaarden (3 jaar en ouder)	f. 600,-
Twenters of 2 jarigen	f. 350,-
Enters of jaarlingen	f. 200,-
Veulens	f. 100,-

De berekende rentebedragen zijn voor de berekening van het jaar 1948/'49 ontleend aan de gegevens over het jaar 1947/'48.

2. Algemene kosten.

Onder de algemene kosten zijn samengebracht de kosten voor brandstoffen, water, gas, electriciteit, abonnementen, porti, kosten marktbezoek, hondenbelasting, bijdrage boekhoudbureau enz. De algemene kosten voor de toekomstige productieperiode zijn voor zover mogelijk, berekend als gemiddelde van deze kosten in de beide boekjaren 1946/'47 en 1947/'48. Deze berekening is samengevat in onderstaande tabel.

	Friesland Klei + Veen	Noord- Holland	Zuid-Holland	
			Cons.melk- gebied	Zelfkazend gebied
Algemene kosten boekjaar 1946/'47	22,63	20,90	17,10	20,80
" " " 1947/'48	22,28	24,60	16,88	11,59
	44,91	45,50	33,98	32,39
Algemene kosten gem.per jaar	22,46	22,75	16,99	16,20

Voor het Overijsselse Weidegebied en de Friese Wouden werden de algemene kosten berekend in het boekjaar 1947/'48 ongewijzigd overgenomen.

10. Overige kosten.

Deze post kan als volgt nader gespecificeerd worden

	Friesland Klei + Veen	Noord- Hol- land	Zuid - Holland		Overijss. Weide- gebied	Friese Wouden
			Cons.melk- gebied	Zelfka- zend geb.		
a. Verzekering	6,14	8,80	3,69	1,86	2,88	5,73
b. Emballage	1,14	1,11	1,05	1,35	1,09	0,84
c. Afleveringskosten	1,52	4,17	1,56	1,41	1,44	1,08
d. Afschrijving werkp.	3,08	3,10	3,00	1,62	3,27	3,70
e. Graszaad	0,47	0,56	1,57	1,24	0,11	0,51
f. Omzetbelasting	1,14	0,27	0,95	0,20	1,79	0,91
g. Diversen	0,93	1,33	2,07	5,28	0,56	1,20
Totaal overige kosten	14,42	19,34	13,89	12,96	11,14	13,97

Deze kosten zijn in de berekening voor 1948/'49 ongewijzigd overgenomen.

11. Heffing voor Melkcontrole; Gezondheidsdienst en de Stichting voor den Landbouw.

Deze heffing wordt niet rechtstreeks door de veehouder betaald, maar via een inhouding op de melkprijstoeslag, op de opbrengst van de afgeleverde melk in mindering gebracht.

Deze heffing bedraagt in totaal 12,5 ct per 100 kg melk met 3,3% vet.

Aangezien deze heffing alleen betaald behoeft te worden over de afgeleverde melk werd in de berekening aangenomen dat 10% van de totaal geproduceerde hoeveelheid melk per ha op het bedrijf achterblijft voor privéverbruik en de kalveropfok. Deze 10% bleek gedurende het boekjaar 1947/48 gemiddeld niet afgeleverd te worden.

De berekening van deze kosten is samengevat in onderstaande tabel.

	Gemidd. vet- gehalte	Heffing per 100 kg	Melkprod. per ha	Afgeleverde melk per ha 90%	Kosten per ha
Friesland (Klei + Veen)	3,83%	14,5 ct	3752 kg	3377 kg	f. 4,90
Noord-Holland	3,58%	13,6 ct	4400 "	3960 "	" 5,40
Zuid-Holland (Cons.melkgebied)	3,36%	12,7 ct	4900 "	4410 "	" 5,60
Zuid-Holland (zelfkazend gebied)	3,41%	12,9 ct	4140 "	3726 "	" 4,80
Overijssels Weidegebied	3,56%	13,5 ct	3560 "	3204 "	" 4,30
Friesland (De Wouden)	3,78%	14,3 ct	3250 "	2925 "	" 4,20

12. Ondernemingsbelasting.

Alleen de ondernemingsbelasting verschuldigd over het bedrijfskapitaal is in de kosten opgenomen. Het in het veehouderijbedrijf geïnvesteerde bedrijfskapitaal, waarin niet begrepen is het kapitaal, vastgelegd in de onroerende goederen, bestaat voornamelijk uit de waarde van de werktuigen en de levende inventaris. De kapitaalsbehoefte voor de financiering van grondstoffen en voorraden is gering en bovendien van korte duur.

De gemiddelde waarde van het kapitaal, vastgelegd in de levende en dode inventaris kan berekend worden uit de ingecalculeerde rentebedragen. Dit bedrijfskapitaal bedraagt per ha:

$$\frac{100}{3} \times \text{rente levende inventaris} + \frac{100}{3} \times \text{rente werktuigen.}$$

	Friesland Klei + Veen	Noord- Hol- land	Zuid - Holland Cons.melk- gebied	Zelfka- zend geb.	Overijss. Weide- gebied	Friesland De Wouden
Waarde levende inventaris per ha	767,-	839,-	979,-	867,-	761,-	696,-
Gem. waarde werktuigeninventaris	167,-	168,-	210,-	206,-	120,-	177,-
Totaal waarde	934,-	1007,-	1189,-	1073,-	881,-	873,-
Ondernemingsbelasting 4,8 ‰	4,48	4,80	5,71	5,15	4,23	4,19

Aftrekposten.13. Omzet en aanwas rundvee.

Deze post kan als volgt geanalyseerd worden.

	Friesland Klei + Veen	Noord- Hol- land	Zuid - Holland		Overijss. Weide- gebied	Friesland De Wouden
			Cons.melk- gebied	Zelfka- zend geb.		
<u>Omzet en aanwas rundvee.</u>						
a. Verkoop rundvee	218,45	203,81	206,72	192,94	164,86	132,15
b. Aankoop rundvee	42,66	60,96	126,72	80,25	49,03	23,08
Saldo: a-b	175,79	142,85	80,-	112,69	115,83	109,07
c. Uitbreiding rundvee- stapel	18,02	45,75	49,24	16,77	22,61	17,61
d. Inkrimping " "	46,30	33,42	31,25	40,97	49,37	17,69
Saldo c-d	*/. 28,28	12,33	17,99	*/. 24,20	*/. 26,76	*/. 0,08
Totaal omzet en aanwas	147,51	155,18	97,99	88,49	89,07	108,99

De berekende waardeestijging resp. waardedaling als gevolg van een uitbreiding resp. inkrimping van de rundveestapel geschiedde aan de hand van de prijzen genoemd bij de toelichting op de post rente levende inventaris.

De aanwezige dieren zijn zowel bij het begin als bij het einde van het boekjaar tegen deze prijzen gewaardeerd.

Ter vergelijking wordt hierbij tevens de analyse gegeven van de post omzet en aanwas rundvee berekend voor het boekjaar 1946/'47 in de vergelijkbare gebieden.

	Friesland Klei + Veen	Noord- Hol- land	Zuid - Holland		Friesland De Wouden
			Cons.melk- gebied	Zelfka- zend geb.	
a. Verkoop rundvee	237,30	243,02	231,64	188,17	181,58
b. Aankoop rundvee	47,85	60,04	121,65	64,31	10,97
Saldo a-b	189,45	182,98	109,99	123,86	170,61
c. Uitbreiding rundveestapel	19,56	43,06	46,75	25,20	8,96
d. Inkrimping rundveestapel	59,92	52,48	46,19	41,06	108,04
Saldo c-d	*/. 40,36	*/. 9,42	0,56	*/. 15,86	*/. 99,08
Totaal omzet en aanwas	149,09	173,56	110,55	108,-	71,53

De droge zomer van het jaar 1947 heeft enerzijds de melkproductie en anderzijds de geldopbrengst van de veeuitstoot beïnvloed.

In de nazomer moest op verschillende bedrijven de veebezetting ingekrompen worden, hetgeen leidde tot ontijdige afzet van vee, in matige conditie. Deze droogteïnvloed komt in de verschillende gebieden dan ook duidelijk tot uitdrukking indien men de melkproductie en de opbrengst van de veeuitstoot over de jaren 1946/'47 en 1947/'48 vergelijkt.

Bij de raming van de melkproductie voor het jaar 1948/'49 werd de productie gedurende het jaar 1 Mei 1946 - 1 Mei 1947 als uitgangsbasis aangenomen. Teneinde het onderlinge verband tussen de vlees- en de melkproductie te handhaven, werden de opbrengstcijfers uit het boekjaar 1946/'47 ook hier als uitgangsbasis genomen voor de schatting van de vermoedelijke opbrengst voor het jaar 1948/'49.

Raming van de omzet en aanwas rundvee voor 1948/'49.

	Boekjaar 1946/'47	Boekjaar 1947/'48	Raming voor 1948/'49.
Friesland (Klei + Veen)	f. 149,-	f. 148,-	f. 150,-
Noord-Holland	" 174,-	" 155,-	" 170,-
Zuid-Holland (Cons.melkgebied)	" 111,-	" 98,-	" 110,-
Zuid-Holland (zelfkazend gebied)	" 108,-	" 88,-	" 105,-
Overijssels Weidegebied	-	" 89,-	" 105,-
Friesland (De Wouden)	" 72,-	" 109,-	" 100,-

14. Overige opbrengsten.

Deze post is uit de volgende bestanddelen opgebouwd.

	Fries- land Klei + Veen	Noord- Hol- land	Zuid - Holland Cons. melkgeb.	Zelfka- zend geb.	Overijss. Weide- gebied	Friese Wouden
a. Weidehooi	6,23	5,47	6,99	7,35	8,55	6,54
b. Weidegeld	1,59	2,66	1,77	0,27	4,09	-
c. Dekgelden	3,14	9,26	1,06	1,49	4,39	1,46
d. Opbrengst stalmest	0,32	0,51	10,33	0,27	-	-
e. Aanwas jonge paarden	6,94	1,14	2,88	1,24	5,06	9,94
f. Paardekosten voor nevenbedrijven	0,30	6,00	2,24	1,49	4,36	-
g. Diversen	0,48	-	3,50	1,76	-	-
Totaal overige opbrengsten	19,00	25,04	28,77	13,87	26,45	17,94

In het weidehooi zijn begrepen de verkopen van eigen gewonnen ruwvoeder van het grasland vermeerderd met de toename van de voorraad aan het einde van het boekjaar in vergelijking met die aan het begin van het boekjaar. De post opbrengst stalmest omvat de waarde van de verkochte stalmest, vermeerderd met de waarde van de op het eigen bouwland uitgestrooide stalmest, gewaardeerd tegen f. 7,- per 1000 kg.

De aanwas voor jonge paarden werd berekend aan de hand van de prijzen genoemd bij de bespreking van de rente levende inventaris. De kosten, welke ten behoeve van de jonge paarden zijn gemaakt, zijn in tegenstelling met de berekening over het jaar 1946/'47 thans niet uit de kosten voor de melk geëlimineerd. Tegenover deze kosten is thans de post aanwas jonge paarden als aftrekpost opgenomen.

De paardekosten voor nevenbedrijven zijn berekend door de voor nevenbedrijven aangewende paarde-uren te waarderen tegen f. 0,65 per gewerkt uur. De overige opbrengstposten welke alle betrekking hebben op werkelijk ontvangen bedragen, spreken voor zichzelf. In de berekening voor het jaar 1948/'49 zijn deze opbrengstposten ongewijzigd overgenomen.

B De vermoedelijke melkproductie der L.E.I. kostprijsbedrijven voor het jaar
1 November 1948 - 1 November 1949.

De melkproductie gedurende het boekjaar 47/48 vertoonde tengevolge van verschillende factoren een sterk van het normale afwijkende beeld. De melkproductie van begin Mei werd nog ongunstig beïnvloed door de voorafgaande strenge winter, terwijl de uitzonderlijk droge zomer eveneens een productieverlagende werking had. Het najaar van '47 was daarentegen voor de grasgroei weer gunstig. De invloed van de droge zomer is echter van streek tot streek, en van bedrijf tot bedrijf, verschillend geweest. In het bijzonder hebben de hooggelegen klei- en zandgronden geleden, terwijl daarentegen de lage veengronden naar verhouding weinig schade ondervonden. De grote verschillen tussen bepaalde streken kunnen het duidelijkst met enkele statistische gegevens van het Bedrijfschap voor Zuivel, over de hoeveelheid geleverde melk gedurende de periode van einde Juni '47 tot Jan. '48 worden weergegeven.

MELKONTVANGST 7e - 13e PERIODE (22 JUNI - 4 JANUARI).

Gebied		1946 ton	1947 ton	Verskil in %
Groningen	Zeeklei	44.322	35.274	- 19,5
	Weidestrecken	30.545	23.503	- 23,1
	Zandgrond	24.595	20.640	- 16,1
	Totaal	2.413	2.269	- 6,-
Friesland	Zeeklei	101.875	81.686	- 19,9
	Weidestrecken	59.463	46.407	- 22,-
	Zandgrond	178.217	145.234	- 18,6
	Totaal	155.947	133.317	- 14,6
Drente	Zandgrond	393.627	324.958	- 17,5
	Veenkoloniën	96.441	89.879	- 6,9
	Totaal	20.101	17.031	- 5,3
Overijssel	Rivierklei	116.542	106.910	- 8,3
	Weidestrecken	96.441	89.879	- 6,9
	Zandgrond	20.101	17.031	- 5,3
	Totaal	116.542	106.910	- 8,3
Gelderland	Rivierklei	11.440	9.381	- 18,-
	Weidestrecken	92.787	87.616	- 5,6
	Zandgrond	137.730	115.787	- 16,-
	Totaal	241.957	212.784	- 13,1
Utrecht	Rivierklei	39.413	27.758	- 29,6
	Weidestrecken	193.647	160.899	- 17,-
	Totaal	233.060	187.657	- 29,5
Noord-Holland	Weidestrecken	34.172	18.536	- 45,7
	Zandgrond	33.284	27.083	- 18,7
	Rivierklei	1.072	820	- 23,6
	Totaal	68.528	46.439	- 33,3
Zuid-Holland	Zeeklei	50.073	44.089	- 20,-
	Weidestrecken	88.902	77.901	- 12,3
	Tuinb. geb.	41.355	33.808	- 18,3
	Totaal	7.477	6.231	- 16,7
Zeeland	Zeeklei	187.607	162.029	- 13,8
	Weidestrecken	23.339	18.776	- 19,4
	Tuinb. geb.	126.146	100.170	- 19,6
	Totaal	45.373	33.657	- 26,8
Noord-Brabant	Zeeklei	194.858	152.603	- 21,7
	Rivierklei	4.781	6.504	+ 36,-
	Weidestrecken	8.705	7.056	- 20,-
	Zandgrond	13.902	11.050	- 20,6
Limburg	Weidestrecken	7.432	6.310	- 15,1
	Zandgrond	187.833	157.987	- 15,9
	Totaal	217.872	182.403	- 16,3
	Rivierklei	28.718	18.865	- 34,4
	Zandgrond	31.659	25.561	- 20,-
	Totaal	60.377	44.426	- 26,4

Bron: Bedrijfschap voor Zuivel.

Deze totale hoeveelheid afgeleverde melk wordt niet alleen door de melkgift per koe, maar ook door het aantal melk- en kalfkoeien bepaald. Het volgende staatje geeft een inzicht in het verloop van de melkontvangst per koe in de verschillende provincies.

MELKONTVANGST PER KOE 7e - 13e PERIODE.

	1946	1947	Verschil	Verschil in %
Nederland	1.306	1.237	- 69	- 5,3
Groningen	1.435	1.393	- 42	- 3,-
Friesland	1.645	1.645	- 0	geen
Drente	1.294	1.345	+ 51	+ 3,9
Overijssel	1.364	1.341	- 23	- 1,7
Gelderland	1.134	1.028	- 106	- 9,4
Utrecht	751	615	- 136	- 18,2
N.Holland	1.543	1.525	- 18	- 1,1
Z.Holland	1.180	1.028	- 152	- 13,9
Nrd.-Brabant	1.414	1.307	- 107	- 7,6
Limburg	963	822	- 141	- 14,7
Zeeland	360	350	- 10	- 2,8

Bron: Bedrijfschap voor Zuivel.

Hieruit blijkt, dat ook de gemiddelde melkontvangst per melkkoe gedurende de door de droogte beïnvloede periode van 1947 t.o.v. 1946, grote verschillen vertoont. De provincies die géén of nagenoeg geen verandering te zien geven zijn Friesland en Noord-Holland. In hevige mate hebben Utrecht, Zuid-Holland en Limburg geleden.

Daar uiteindelijk deze gegevens alleen geschikt zijn om de grote lijnen te laten zien, zal voor de kostprijsberekening thans overgegaan moeten worden naar de gegevens der L.E.I. bedrijfsboekhoudingen. Daar bij deze bedrijven een veel nauwkeuriger splitsing in groepen van bedrijven gemaakt wordt, zullen de verschillen tussen bepaalde streken duidelijker tot uitdrukking komen. Ook de verandering in melkproductie per ha en de melkveebezetting is hier vastgelegd. Daar de gebieden die nagenoeg niet door de droogte beïnvloed zijn, mede de basis vormen voor het beoordelen der productieveranderingen in de andere gebieden, zullen deze allereerst worden opgenomen. In zoverre van de verschillende streken ook vooroorlogse cijfers van de Accountantsdienst van het Departement van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening ons ter beschikking stonden, zijn deze eveneens vermeld. Er zij echter met nadruk op gewezen, dat de vooroorlogse gegevens niet van dezelfde bedrijven afkomstig zijn als die welke gedurende 46/47 en 47/48 geadministreerd werden door het L.E.I. Hierdoor wordt het vergelijken der gegevens ongetwijfeld zeer moeilijk.

Voor het berekenen van de productieramingen gedurende de periode 1 November 1948 tot 1 November 1949 bieden de gegevens van het Bedrijfschap voor Zuivel over het verloop van de melkontvangst gedurende de zomer van 1948, géén houvast. Deze zomer ligt door de uitzonderlijk gunstige grasgroei boven normaal, zodat het oogst risico in tegenstelling met de beide voorafgaande jaren, voor de boer gunstig is uitgevallen. Hoewel de ruwvoederwinning van de weideperiode 1948 terdege invloed heeft op de voederkosten en melkproductie van de hierna volgende stalperiode, dient deze abnormale weersinvloed om de bekende redenen, bij de voorcalculatie voor November '48 - November '49 buiten de berekening te blijven.

Omtrent de overige factoren die wel mede geteld moeten worden bij het beoordelen van de te verwachten melkproductie, zij het volgende vermeld:

a. Een vergoeding van de rundveestapel:

Zoals uit het hierna volgende staatje met de rundveeinventarisatiegegevens van geheel Nederland blijkt, is het percentage melkkoeien dat vaker dan 3 x gekalfd heeft, t.o.v. Mei 1946 iets gedaald. Daar jongere koeien naar verhouding minder melk geven dan de oudere, veroorzaakt dit een productiedalende tendenz.

<u>Inventarisatie C.B.S.</u>	Mei 1939		Mei 1946		Mei 1947		Mei 1948	
	Aantal	Per- cen- tage	Aantal	Per- cen- tage	Aantal	Per- cen- tage	Aantal	Per- cen- tage
Jongvee 1 - 2 j. drachtig	137.906	7.7	65.233	4.6	57.783	4.-	51.867	3.6
" ouder dan 2 j. "	87.957	4.9	71.559	5.1	73.677	5.1	71.400	4.9
Melk- en kalfkoeien 1 x gekalfd	325.676	18.2	255.395	18.0	284.673	19.5	269.545	18.6
" " " 2 x "	271.020	15.1	242.604	17.1	260.938	17.9	276.243	19.1
" " " 3 x "	271.039	15.1	247.310	17.5	248.139	17.0	264.341	18.3
" " " ouder	698.546	39.-	534.055	37.7	532.040	36.5	513.785	35.5
Melk- en kalfkoeien + drachtig jongvee tezamen	1792.144	100	1416.156	100	1457.250	100	1447.181	100

- b. kunstmestpositie: De stikstofpositie zal vermoedelijk gelijk blijven nl. 30 kg N per ha met daarnaast nog 20 kg N per 1000 kg gedroogd gras. De phosphormeststoffen waren in het voorbije jaar vrij verkrijgbaar, hetgeen ook in de volgende periode het geval zal zijn. Kalimeststoffen werden het vorig jaar aan het grasland niet toegewezen, terwijl thans verwacht wordt, dat men voor grasland met uitzondering van de zeeklei 20 kg K₂O per ha beschikbaar kan stellen. Eveneens hoopt men per 1000 kg gedroogd gras nog 20 kg K₂O toe te wijzen. De kunstmestpositie zal dus vermoedelijk in de komende periode alleen voor lichtere gronden t.o.v. de kali wat gunstiger zijn. Dit betekent voor de verschillende bedrijven, met uitzondering van de zeeklei van Friesland en de N.Hollandse Droogmakerijen, ongetwijfeld een waardevol hulpmiddel om de graslandproductie te vermeerderen resp. in stand te houden.
- c. de krachtvoederpositie voor de berekening is aangehouden, dat in de winter 48/49 eenzelfde quantum krachtvoeder zal worden toegewezen als in 47/48.

De hierna volgende ramingen voor de melkproductie per koe en per ha gedurende de periode 1 November 1948 tot 1 November 1949, hebben betrekking op de thans deelnemende bedrijven. Op deze wijze blijft het bestaande verband tussen kosten en opbrengsten zoveel mogelijk gehandhaafd. Niet alleen hierom, maar ook om de volgende redenen zijn voor de productieramingen géén gegevens van de melkcontrôlediensten opgenomen nl.:

- a) er zijn nog géén gemiddelde gegevens over de laatste tijd bekend.
- b) de gemiddelden van de melkcontrôle-diensten vertonen een ~~zeer~~ geflatteerd beeld. Deze gegevens hebben alleen betrekking op de z.g. normale melklijsten tussen de 260 en 360 lactatiedagen. Korte en lange lijsten worden niet in het gemiddelde opgenomen. Ook de koeien die om bepaalde redenen verkocht worden en daardoor géén volledige lactatieperiode vertonen, vallen er buiten. Tevens ligt de door de melkcontrôledienst op grond van de 2 à 3 wekelijkse bepalingen berekende totale melkproductie, tengevolge van verschillende factoren, boven de werkelijke totale productie. In Denemarken vond men, dat de gegevens der bedrijfsboekhoudingen waarin dus de productie van dag tot dag vastgelegd werd, over meerdere jaren genomen gemiddeld 7% beneden de resultaten van de melkcontrôledienst lagen. Voor Nederland staan ons hierover nog geen gegevens ter beschikking. Daarnaast dient er nog op gewezen te worden, dat de gegevens der melkcontrôle-diensten afkomstig zijn van de betere bedrijven en daardoor boven het gemiddelde zullen liggen.

a) Friesland veengebied.

Boekjaar	1938/39	1939/40	1946/47	1947/48	Raming voor Nov. '48/Nov. '49
Aantal bedrijven		69	49	49	
Melkproductie p.ha		4170	3309	3444	3740
Aantal melkkoeien p.ha		1,07	0,99	0,96	0,99
Melkproductie per koe		3897	3346	3591	3778
Gemiddeld vetgehalte		.	3,78%	3,76%	3,76%

Z.Holland zelfkazend gebied.

Aantal bedrijven	75	96	41	39	
Melkproductie p.ha	5114	4776	3831	3950	4140
Aantal melkkoeien p.ha	1,545	1,48	1,28	1,25	1,28
Melkproductie per koe	3310	3227	2991	3160	3234
Gemiddeld vetgehalte	.	.	3,40%	3,41%	3,41%

In deze beide veengebieden blijkt de melkproductie per ha gestegen te zijn. Voor het Friese veengebied bedraagt deze stijging t.o.v. 1946/47 4% en in het Z.Hollandse zelfkazende gebied 3%. De melkproductie per koe vertoont een nog grotere toename nl. in het veengebied van Friesland 7,3 % en in het zelfkazende gebied 5,6%. De melkveebezetting blijkt in beide gebieden gemiddeld 0,03 melkkoe per ha gedaald te zijn. Vermoedelijk wordt dit grotendeels door de abnormale zomer veroorzaakt, al heeft deze uiteindelijk op de melkgift per koe dan ook weinig invloed gehad.

Het blijft uiteindelijk zeer moeilijk te beoordelen, hoeveel de productie per ha gestegen zou zijn, indien de weideperiode geheel normaal was geweest. Indien we aannemen, dat deze invloed verdisconteerd is in de gedaalde melkveebezetting en de lagere waarde van vee-uitstoot, (zie hiervoor post omzet- en aanwas rundvee) dan komen we tot een genormaliseerde melkproductie voor 47/48 per ha van:

$$\text{Friese veenweide } \frac{99}{96} \times 3444 = 3552 \text{ kg}$$

$$\text{Z.Holland zelfkazers } \frac{128}{125} \times 3950 = 4045 \text{ kg}$$

Deze producties betekenen een stijging van resp. 7,4% en 5,6% t.o.v. 1946/47. Voor de komende periode 48/49 is aangehouden dat de normale productie dan 10%, resp. 8% boven 1946/47 zal liggen. Voor het Friese veenweidegebied bedraagt de verwachte melkproductie per ha 3740 kg melk, voor het Z.Hollandse zelfkazende gebied 4138 kg of afgerond 4140 kg melk.

b) N.Holland: West Friesland, Drechterland en Droogmakerijen.

Boekjaar	1938/39	1939/40	1946/47	1947/48	Raming Nov. '49
Aantal bedrijven	67	64	42	28	
Melkproductie p.ha	4874	4877	4183	4202	4400
Aantal melkkoeien p.ha	1,29	1,30	1,13	1,12	1,17
Melkproductie per koe	3781	3752	3707	3752	3760
Gemiddeld vetgehalte			3,55%	3,58%	3,58%

Ook hier blijkt, dat de droogte de productie t.o.v. 1946/47 gemiddeld niet verlaagd heeft, maar dat er zelfs sprake is van een geringe productiestijging. Per ha is deze stijging praktisch nihil, maar per koe bedraagt deze 1,2%. De veebezetting is slechts weinig gedaald. Indien we ook hier aanhouden, dat de oorzaak bij de droogte ligt, dan wordt de genormaliseerde productie per ha voor 47/48 aldus: $\frac{113}{112} \times 4202 = 4329 \text{ kg melk}$.

De gemiddelde stijging t.o.v. 46/47 bedraagt dan 3,5%. Voor de komende periode is geraamd, dat de productie per ha 5% boven die van 46/47 zal liggen nl. 4392 of afgerond 4400 kg melk per ha. Daar de gemiddelde productie per koe weinig verschilt van de vooroorlogse, wordt hier dus een stijging van de veebezetting verwacht.

c) Zuid-Hollandse consumptiemelkgebied.

Daar de invloed van de droogte in de gebieden Rijnland en Delf- en Schieland verschillend is geweest, worden deze apart opgenomen.

Gebied	cons.melkgebied		Rijnland		Delf- en Schieland		Cons.melkgebied		Raming
Boekjaar	1938/39	1939/40	1946/47	1947/48	1946/47	1947/48	1946/47	1947/48	Nov. '49
Aantal bedr.	97	124	24	16	19	12	43	28	
Melkprod.p.ha	6562	5874	4740	4447	4400	4629	4570	4538	4900
Aant.melkkoeien p.ha	1,77	1,68	1,41	1,35	1,34	1,39	1,375	1,37	1,38
Melkprod.p.koe	3709	3496	3364	3292	3284	3300	3324	3310	3550
Gem. vetgehalte			3,35%	3,38%	3,38%	3,34%	3,36%	3,36%	3,36%

Uit de gegevens blijkt dat de bedrijven in Rijnland aanzienlijk van de droogte geleden hebben, terwijl dit voor Delf- en Schieland véél minder het geval was. De stijging van de melkproductie per ha in dit laatste gebied bedroeg in 1947/48 t.o.v. 1946/47 ongeveer 5%, hetgeen vooral mede door de gestegen melkveebezetting wordt veroorzaakt.

In Rijnland daalde de productie per ha met 6% tengevolge van een afname van de melkgift per koe en een minder dichte melkveebezetting.

Voor 1948/49 is geraamd, dat voor het consumptiemelkgebied de productie 7% boven die van 1946/47 zal liggen of afgerond op gemiddeld 4900 kg melk per ha.

d) Het Friese kleigebied.

Boekjaar	1938/39	1939/40	1946/47	1947/48	Raming Nov. '49
Aantal bedrijven	39	88			
Melkproductie p.ha	4277	4409	3586	3546	3765
Gem. vetgehalte			3,90%	3,89%	3,89%
Aantal melkkoeien p.ha	1,049	1,09	0,93	0,89	0,93
Melkproductie per koe	4077	4045	3881	3993	4048

De productie per koe blijkt in 1947/48 t.o.v. 46/47 gestegen te zijn, maar door de daling van de melkveebezetting ligt uiteindelijk de productie per ha lager. De productie per koe verschilt nog geen 2% van de vooroorlogse gemiddelde productie. Indien ook hier aangehouden wordt, dat de droogte-invloed de daling van de gemiddelde melkveebezetting heeft veroorzaakt, wordt de gecorrigeerde productie per ha voor 1947/48 aldus: $\frac{93}{89} \times 3546 = 3705 \text{ kg}$.

Dit betekent een productie die 3% boven 1946/47 ligt. Voor 1948/49 is geraamd, dat de productie 5% boven die van 1946/47 komt te liggen, of op 3765 kg melk per ha.

e) De Friese Wouden.

Voor vergelijking van de producties staan voor dit gebied alleen de boekjaren 1946/47 en 1947/48 ter beschikking. De cijfers over het jaar 1946/47 hebben betrekking op 7 zandbedrijven welke ook in 1947/48 deelnamen aan de bedrijfsboekhouding.

boekjaar	1946/47	1947/48	Raming voor Nov. '48/Nov. '49
aantal bedrijven	7	9	
melkproductie p.ha	2924	2679	2904
gem. vetgehalte	3,75%	3,78%	3,78%
aantal melkkoeien p.ha	0,93	0,84	0,88
melkproductie per koe	3144	3185	3300

De productie per koe is voor 1948/49 geraamd op 3300 kg melk en de melkveebezetting op 0,88 hetgeen een verwachte productie van 2904 kg per ha betekent.

f) Het Overijssels weidegebied.

Van dit gebied is alleen één boekjaar bekend, zodat een overeenkomstige vergelijkingsbasis ontbreekt.

Boekjaar	1947/48	Raming Nov. '48/Nov. '49
Melkproductie per ha	3361	3560
Gemiddeld vetgehalte	3,56%	3,56%
Aantal melkkoeien per ha	1,01	1,01
Melkproductie per koe	3318	3525

Uit de cijfers van de bij de zuivelfabrieken afgeleverde melk blijkt, dat de droogteinvloed in de weidestrecken van Overijssel maar gering is geweest. De gegevens van het Bedrijfschap voor Zuivel vermelden een productievermindering van 5,6%. Op grond van deze gegevens en in vergelijking tot de overige gebieden, is de productiestijging voor 1948/49 geraamd op 6%, of in het totaal op 3560 kg melk per ha.

Op de deel-
nemende kost-
prijsbedr.

Resumerende werd de te verwachten melkproductie voor het jaar Nov. '48/Nov. '49 in de verschillende gebieden dus als volgt geschat.

	Melkprod. per ha	Aantal melkkoeien per ha	Melkpro- ductie per koe	Gemiddeld vetge- halte	Melkvet- productie per ha
riesland Kleigebied	3765	0,93	4048	3,89%	146 kg
riesland Veengebied	3740	0,99	3778	3,76%	141 kg
Gemiddeld	3752	0,96	3908	3,32%	143,5 kg
oord-Holland	4400	1,17	3760	3,58%	157,5 kg
.Holland-Cons.melkgebied	4900	1,38	3550	3,36%	164,5 kg
.Holland zelfkazend gebied	4140	1,28	3234	3,41%	141 kg
verijssels Weidegebied	3560	1,01	3525	3,56%	126,5 kg
riesland de Wouden	2904	0,88	3300	3,78%	110 kg

Tot slot van deze melkproductie-ramingen zij er nog eens met nadruk op gewezen, dat voor het maken van betrouwbare schattingen, géén voldoende basisjaren ter beschikking staan. Hierdoor dragen de gehele kostprijsberekeningen dan ook een globaal karakter. Doordat er onvoorziene veranderingen in de melkgift per koe en tevens ook in de melkveebezetting per ha kunnen optreden, kan de invloed op de productie per ha vrij aanzienlijk worden en is de berekende kostprijs zeker niet tot een halve cent nauwkeurig.

OVERZICHT VAN DE RESULTATEN VAN HET BEDRIJFSECONOMISCH ONDERZOEK
OP EEN AANTAL GEMENGDE ZANDBEDRIJVEN.
OVER HET JAAR 1 MEI 1947-1 MEI 1948.

Inleiding.

De bedrijfsresultaten die in dit overzicht worden vermeld, zijn verkregen uit de bedrijfsboekhoudingen welke door het Landbouw-Economisch Instituut van een aantal gemengde zandbedrijven werden verzorgd. De gemiddelde cijfers werden berekend voor de gebieden Overijssel, Veluwe en Z.O. Noord-Brabant. Door het niet tijdig gereedkomen van een voldoende aantal bedrijfsboekhoudingen voor het gebied Drenthe, werden geen cijfers van dit gebied in het rapport opgenomen.

Gemiddelde resultaten per bedrijf.

Onderstaand wordt een overzicht gegeven van de gemiddelde bedrijfsresultaten over het jaar 1947/'48. Het gemiddelde bedrijfsresultaat is berekend als rekenkundig gemiddelde van de resultaten van de individuele bedrijven in de verschillende gebieden. Met nadruk wordt er op gewezen dat in deze uitkomsten niet is begrepen de verschillende toeslagen ten laste van het Landbouw-Egalisatiefonds, zodat bij de beoordeling van het cijfermateriaal hiermede rekening dient te worden gehouden. In verband hiermede kunnen de uitkomsten van de gemengde zandbedrijven over het jaar 1947/'48, dus niet vergeleken worden met de in bijlage I gegeven resultaten van de weidebedrijven over het jaar 1947/'48.

Gebieden	Opbrengsten	Kosten	Netto-Over-schot	Arbeids-inkomen boer	Totaal inkom-men boer	Arbeids-inkomen overige gezins-leden	Totaal gezins-inkomen
Overijssel	12859.08	13574.22	*/.715.14	2132.96	1417.82	2345.97	3763.79
Veluwe	10270.40	10855.48	*/.585.08	2169.16	1584.08	1521.01	3105.09
Oost-Noord-Brabant	8435.60	9253.41	*/.817.81	1927.18	1109.37	2743.09	3852.46
*/. = negatief.							

Gemiddelde kosten en opbrengsten per ha cultuurgrond over het jaar 1 Mei 1947-1 Mei 1948.

Voor de afzonderlijke productiegebieden wordt een overzicht gegeven van de gemiddelde kosten en opbrengsten per ha cultuurgrond. De uitkomst is het rekenkundig gemiddelde van de uitkomsten per ha cultuurgrond van de afzonderlijke bedrijven, zodat de invloed van een toevallige grote oppervlakte cultuurgrond van een bepaald bedrijf op het op deze wijze berekende gemiddelde werd uitgeschakeld. De nog te ontvangen toeslagen ten laste van het Landbouw-Egalisatiefonds zijn niet in dit overzicht opgenomen.

Het overzicht van de spreiding van de verliezen resp. winsten per ha cultuurgrond is vervat in de staaf-diagrammen waarmede deze gegevens in beeld worden gebracht. (zie bld. 46)

Op de horizontale as zijn afgezet de verliezen resp. winsten per ha opklappend met f. 100,— per ha.

Op de verticale as zijn afgezet de aantallen bedrijven in de verschillende klassen uitgedrukt in procenten van het totaal aantal bedrijven.

Resultaten bedrijfsboekhouding

OVERZICHT VAN DE KOSTEN EN OPBRENGSTEN PER HA GEMETEN MAAT OP EEN AANTAL
GEMENGDE ZANDBEDRIJVEN OVER HET JAAR 1 MEI 1947-1 MEI 1948.

Gebieden	Overijssel	Veluwe	Z-O-Nrd-Brabant
Aantal bedrijven	17	10	23
Gemidd. aantal ha cultuurgrond	17.90	11.74	11.12
" " melkkoeien per bedrijf	11.1	9.3	5.9
" " ha voedergewassen	11.97	8.15	6.29
Melkproductie in kg per koe	3177	2996	3144
Gemiddeld vetgehalte	3.54	3.39	3.34
I Betaalde kosten.			
1. Loon + sociale lasten (17,5 %)	102.25	83.16	32.98
2. Werk door derden	12.28	10.14	3.25
3. Zaaizaad en pootgoed (incl. ontsmetten)	31.03	18.77	21.19
4. Meststoffen	101.20	105.24	92.13
5. Veevoeder	108.90	197.09	99.69
6. Ziektebestrijding	8.47	8.84	7.17
7. Dekgelden	6.96	9.86	6.91
8. Pacht en Weidegeld (incl. berekende pacht)	63.65	56.82	51.92
9. Onderhoud gebouwen	4.04	8.74	2.40
10. " werktuigen	17.75	22.31	21.31
11. Overige betaalde kosten	30.14	29.79	32.81
Totaal I	486.67	560.76	371.76
II Berekende kosten.			
1. Afschrijving + rente werktuigen	25.88	20.60	23.53
2. Afschrijving werkpaarden	3.97	5.45	4.17
3. Rente levende inventaris	16.10	22.48	16.64
4. Rente omlopend kapitaal	3.53	2.68	4.37
Totaal II	49.48	51.21	48.71
III Berekend loon.			
1. Loon boer en gezinsleden	238.64	288.21	378.82
2. Sociale lasten (17,5 %)	41.76	50.43	66.30
Totaal III	280.40	338.64	445.12
Totale kosten per ha cultuurgrond	816.55	950.61	865.59
Opbrengsten:			
I Veehouderij.			
1. Opbrengst melk	337.61	385.52	288.79
2. Omzet en aanwas rundvee	63.51	71.38	82.41
3. Omzet en aanwas varkens	81.31	176.41	165.02
4. Opbrengst eieren	46.85	150.27	84.09
5. Omzet en aanwas pluimvee	4.80	22.52	10.54
6. Opbrengst wol	0.19	0.55	0.09
7. Omzet en aanwas schapen	0.95	0.98	0.14
8. Aanwas paarden	4.84	10.07	10.51
9. Verkochte stalrest	0.76	0.86	1.44
Totaal veehouderij	540.82	818.56	642.75
II Akkerbouw.			
1. Granen	61.62	42.29	48.00
2. Graanstro	5.82	2.87	4.69
3. Cons.aardappelen	68.33	21.81	47.35
4. Pootaardappelen	65.27	0.00	0.00
5. Overige akkerbouwproducten	3.75	0.16	13.73
Totaal akkerbouw	204.79	67.13	113.77
III Overige opbrengsten.			
Totale opbrengsten per ha cultuurgrond	756.85	888.34	785.09
Betaalde en berekende kosten (excl. berekend loon)	536.15	611.97	420.47
Gezinsinkomen per ha cultuurgrond	220.70	276.37	364.62
Berekend loon + soc. lasten gezinsleden	144.60	138.75	251.16
Inkomen van de boer	76.10	137.62	113.46
Berekend loon + soc. lasten van de boer	135.80	199.89	193.96
Netto overschot per ha cultuurgrond	59.70	62.27	80.50

*/. = negatief

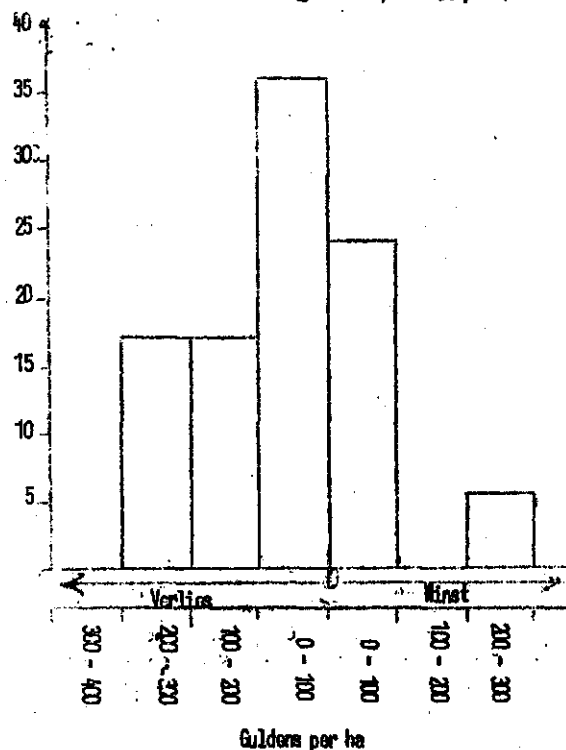
1) Incl. fruit ad f. 23.53 per ha cultuurgrond.

DIAGRAM.

SPREIDING VERLIES RESP. WINST PER HA CULTUURGROND (GEMETEN MAAT)
OP DE GEMENGDE ZANDBEDRIJVEN
BOEKJAAR 1947/'48.

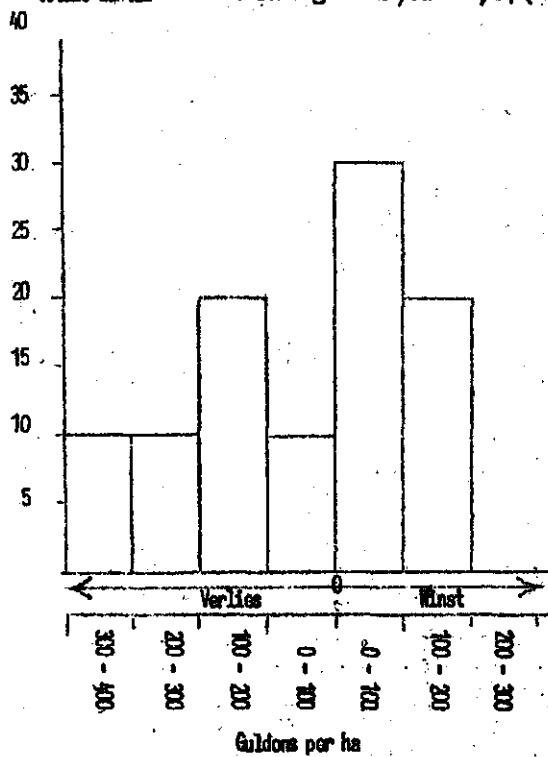
Aantal bedr.
in % van het
totaal aantal

Overijssel
Gemiddeld netto-overschot p.ha
cultuurgrond % f. 59,70 (17 bedr.)

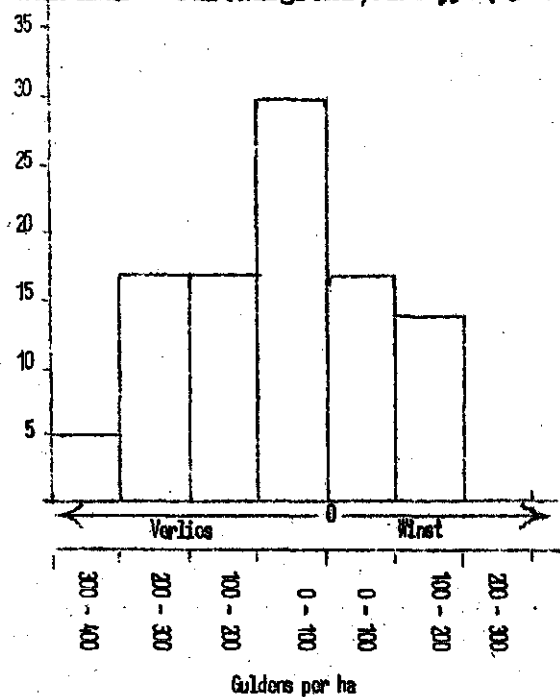
Aantal bedr.
in % van het
totaal aantal

Veluwe
Gem. netto-overschot per ha
cultuurgrond % f. 62,27 (10 bedr.)

Aantal bedr.
in % van het
totaal aantal

Oost- Noord-Brabant
Gem. netto-overschot p.ha
cultuurgrond % f. 80,50 (23 bedr.)

% = negatief

LANDBOUW-ECONOMISCH INSTITUUT

DEN HAAG (Schev.) - VAN STOLKWEG 29 - TELEF. 55.23.50 - GIRO 41.22.35

Onze verwijzing: vN/Ro/7920

's-Gravenhage, 2 October 1948.

Tot onze spijt is er in het rapport no. 110 betreffende de kostprijs van de melk voor de periode November 1948 - November 1949 een fout in de berekening gemaakt.

Op blz. 4 (staat A) werden de loonkosten voor het Overijssels Weidegebied abusievelijk gesteld op f.265,19 in plaats van op f.256,19, zoals berekend op blz. 24. Als gevolg hiervan worden de netto-kosten per ha f. 557,- in plaats van f. 566,-.

De berekende kostprijzen voor dit gebied ondergaan de volgende wijzigingen:

Kostprijs per 100 kg melk:	f. 15,65	i.p.v. f.15,90
" " 3,3 " vet :	f. 14,53	i.p.v. f.14,77
" " 3,5 " vet :	f. 15,41	i.p.v. f.15,66

Op de blz. 4 en 5 veranderen naast de bovengenoemde wijzigingen tevens de berekende winsten per ha, deze worden nl. f.9,- per ha hoger. Dienovereenkomstig wijzigen op blz. 6 de berekende inkomsten van de boer voor het Overijsselse Weidegebied met f.219,- per bedrijf.

Bijgaand zenden wij U enkele stroken waarop de verbeterde cijfers zijn aangegeven. Wij verzoeken U deze over de foutieve cijfers op de blz. 4,5,6 en 8 te plakken.

LANDBOUW- ECONOMISCH INSTITUUT,
De Adjunct-Directeur,

(Drs P.M. van Nieuwenhuyzen)

[illegible]